

ΠΑΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοξ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.Λ.Θ.
Αριθμός Άδειας
10

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθηναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203

Λόγος ν, ακούς
Λόγος ν, ακούς
Λόγος ν, ακούς
Ραδιόφωνο

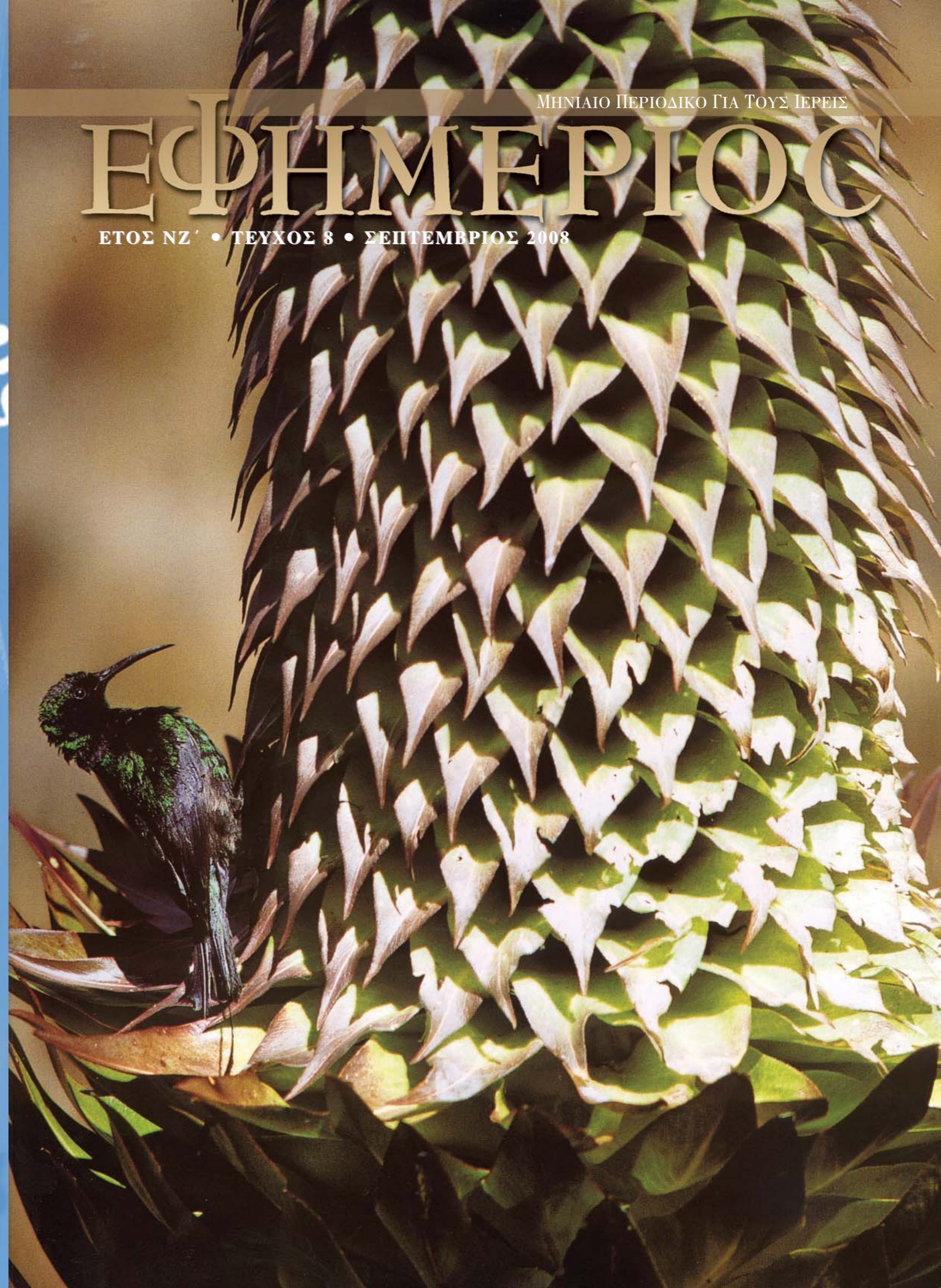
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΖ' • ΤΕΥΧΟΣ 8 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 210 72.72.234, Fax: 210 72.72.247
e-mail «Εφημερίου»: lhatzifoti@hotmail.com

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ
του Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
Κλάδος Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Ἑπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:
Νικόλαος Κάλτζιας
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα
Τηλ.: 210-7272.356 - Fax 210-7272.380
http://www.apostoliki-diakonia.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπισκοπικά Γράμματα Σεβ. Μητροπολίτου Ἀχελώου	σελ. 3
Θρησκευτική Παιδεία κ. Μ. Γ. Βαρβούνη	σελ. 4-5
Ἡ χρήση τοῦ Πλάτωνα στο ἑνατο κεφάλαιο τῆς «Πραγματείας πρὸς τοὺς Νέους» τοῦ Μεγάλου Βασιλείου κ. Γεωργίου Ἀθ. Τσουτσου	σελ. 6-8
Κριτήρια πού... «μπάζουν» Ἀρχιμ. κ. Γρηγορίου Λίχα	σελ. 9
Συμβαίνουν - Συνέβησαν - Θὰ Συμβοῦν	σελ. 10-17
Ἡ ἀρχέγονος δικαιοσύνη Σεβ. Μητροπολίτου Καισαριανῆς Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Δανιὴλ	σελ. 18-19
«Τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος» Πρωτ. κ. Βασιλείου Θερμοῦ	σελ. 20-21
Μεγάλες μορφές πού ἔφυγαν	σελ. 22-23
Καπετὰν Κώττας: Ὁ πρῶτος τῶν πρῶτων κ. Νικολάου Τούλια	σελ. 24-26
Εἰδήσεις καὶ Σχόλια κ. Κωνσταντίνου Χολέβα	σελ. 27-28
Βιβλιο-Δισκο-παρουσιάσεις	σελ. 29
Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ: Πρωτ. κ. Στυλιανοῦ Ἀνανιάδη	σελ. 30
Φωτογραφικά Στιγμιότυπα	σελ. 31

ΕΞΟΦΥΛΛΟ: Ἡ λοβέλια εἶναι γιγάντιο φυτό πού συναντᾶται στὶς σαβάνες τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Κένυας. Μπορεῖ νὰ φτάσει σὲ ὕψος ἑννέα μέτρων Ἀνθίζει μόνο μιὰ φορά στὴν διάρκεια τῆς ὑπαρξῆς της. Στὴ φωτογραφία ἕνας μικρὸς μελιφάγος τρέφεται μὲ τὸ νέκταρ μιᾶς γιγάντιας λοβέλιας μὲ ἀντάλλαγμα τὴν ἐπικοινωνία πού θὰ τὴ γονιμοποιήσῃ. Τὸ μεγαλεῖο καὶ ἡ ὁμορφιά τῆς Δημιουργίας σὲ ὅλη τὴ λαμπρότητά τους. Ἡ φωτογραφία εἶναι ἀπὸ τὴν ἔκδοση «Παγκόσμια Κληρονομιά Unesco, Προστατευόμενες φυσικὲς περιοχές».

Ἐπισκοπικά Γράμματα

Ἀγαπητὲ Συμπρεσβύτερε,

Μιὰ συνήθης ἀφορμὴ ἐκνευρισμοῦ καὶ ἀνάρμοστης συμπεριφορᾶς τῶν Ἱερέων Ἐφημερίων εἶναι ἡ ἀπαιτητικὴ καὶ ἀνάρμοστη συμπεριφορὰ μερικῶν λαϊκῶν ἐνοριτῶν. Οἱ λαϊκοὶ ἐνοριτῆς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, στὴ Χώρα μας, εἶναι συνήθως ἀπλοὶ ἄνθρωποι, μὲ λίγα μορφωτικὰ προσόντα, μιᾶς κάποιας ἡλικίας, ταλαιπωρημένοι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὶς δυσκολίες καὶ τὶς περιπέτειες τῆς ζωῆς. Εἶναι φυσικό, λοιπόν, νὰ μὴ ξέρουν πὼς νὰ μιλήσουν στὸν ἱερέα, πὼς νὰ συμπεριφερθοῦν, πὼς καὶ πότε νὰ ζητοῦν ἱκανοποίηση τῶν αἰτημάτων τους.

Ὁ μόνος τρόπος νὰ ἀποφεύγεις τὸν ἐκνευρισμὸ, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, εἶναι ἡ κατανόηση. Νὰ μάθεις νὰ κατανοεῖς τὸν ὁποιοδήποτε ἐνοριτὴ σου. Ὅχι μόνο τὸν εὐσεβῆ, τὸν εὐγενῆ, τὸν μορφωμένο, τὸ νέο, τὸν καλοντυμένο, τὸν πλούσιο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀμόρφωτο, τὸν ἄξεστο, τὸν κακοντυμένο, τὸν δύστροπο, τὸν γέροντα καὶ τὴν γερόντισσα... Χρησιμοποίησε κάθε σχετικὴ περίπτωση ἀνάρμοστης συμπεριφορᾶς ἐνοριτῶν σου ὡς ἄσκηση κατανόησης καὶ ἀνοχῆς.

Ἐνας πρακτικὸς τρόπος γιὰ νὰ τὸ πετύχεις αὐτὸ εἶναι νὰ σκέπτεσαι τὸ «παιχνίδι τῆς διεγκυστίνδας»: ἐὰν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι τραβοῦν τὸ τεντωμένο σχοινί, ἢ ὁ ἕνας ἢ καὶ οἱ δύο θὰ πέσουν κάτω... Ὅταν, λοιπόν, κάποιος σέ προκαλεῖ «νὰ τραβήξεις καὶ σὺ τὸ σχοινί», εἶναι προτιμότερο νὰ μὴ μπεῖς σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία. Διότι, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ πέσεις καὶ σὺ...

«Δὸς τόπω τῇ ὀργῇ» (Ρωμ. ιβ' 19). Μὴν ὑψώνεις καὶ σὺ τὴ φωνή, ὅταν ὁ συνομιλητῆς σου ἀρχίζει νὰ κραυγάζει. Ὅταν κάποιος ἀνάβει τὴ «φωτιά» τοῦ διαπληκτισμοῦ νὰ προσπαθεῖς νὰ ρίχνεις νερὸ καὶ ὄχι λάδι. Ὅταν διαπιστώνεις ὅτι δὲν ὑπάρχει τρόπος συνεννόησης, «ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται» (Ματθ. κζ' 24), νὰ διακόπτεις ἀμέσως τὴ συζήτηση.

Ἐνας ἄλλος τρόπος νὰ ἀποφεύγεις τὸν ἐκνευρισμὸ εἶναι πνευματικός. Ὅταν προκαλεῖσαι, πρὶν ἀνοίξεις τὰ χεῖλη σου νὰ ἀπαντήσεις, κάνε νοερά μιὰ ἐπίκληση ἀμέσης βοήθειας: «ἄγιε Ἄγγελε!» «ἄγιε... (τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ)! Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀκαριαῖο. Ὅταν ἀνοίξεις τὰ χεῖλη σου, ὁ λόγος πού θὰ βγεῖ θὰ εἶναι ὁ σωστός.

Μὲ ὅσα σημείωσα πρὶν ἀνω γίνεται φανερό, ὅτι, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση παρόμοιων περιπτώσεων ἢ χρῆση τῆς λογικῆς εἶναι ἀναποτελεσματικὴ. Μὴ προσπαθεῖς, λοιπόν, ἄσκοπα νὰ δώσεις λογικὲς ἀπαντήσεις στὸν ἐξαλλο συνομιλητὴ σου. Ἀνέβασε τὴν ἐπικοινωνία σου μὲ τὰ πρόσωπα αὐτὰ σὲ ψηλότερο ἐπίπεδο. Καὶ κάλεσε τὸν συνομιλητὴ σου νὰ δεῖτε τὸ ὁποιοδήποτε πρόβλημα μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα εἰρήνης, τῆς συνδιαλλαγῆς, τῆς προσευχῆς, ὅταν, μάλιστα, βρῖσκεσθε μέσα στὸν ἱερό χώρο τοῦ Ναοῦ, ὅπου, τὶς εἰκόνες τῶν Ἁγίων φωτίζουν τὰ καντήλια τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ!

Μὲ πολλές εὐχὲς
Ὁ Ἀ. Ε.

Τήν επικαιρότητα των τελευταίων μηνών απασχολεί, εκτός των άλλων, και το ζήτημα της τύχης του μαθήματος των θρησκευτικών στην Μέση Εκπαίδευση. Άκουμε και διαβάζουμε όλοι ότι το μάθημα θα γίνει προαιρετικό, ανεξαρτήτως του θρησκευόμενου του μαθητή, ενώ μέχρι σήμερα μπορούσαν από αυτό να εξαιρούνται, κατόπιν αιτήσεώς τους, οί μη χριστιανοί. Και θεωρείται μάλιστα αυτό, από όρισμένους, μεγάλη κατάκτηση της δημοκρατικής εκπαίδευσης για τον τόπο μας.

Φοβούμαι ότι το μέλλον και τὰ αποτελέσματα της «κατάκτησης» αυτής θα είναι παρόμοια με τους καρπούς των κατά καιρούς εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, που έφτασαν στο σημείο να παράγουν, και να στέλνουν στα ΑΕΙ για ανώτερες σπουδές, παιδιά που δεν έχουν, συχνά, στοιχειώ-

αποκόβεται έτσι ένα ολόκληρο κομμάτι της παραδοσιακής μας εκπαίδευσης, με τρόπο που θα επιφέρει ακόμη δυσμενέστερες επιπτώσεις στην ήδη βεβαρημένη μαθησιακή κατάσταση των αποφοίτων των σχολείων μας.

Κακώς όρισμένοι πιστεύουν, επιδεικνύοντας έναν ανεξήγητο συμπλεγματοειδή εναντι της Όρθοδοξίας και της Εκκλησίας, ότι ή θρησκευτική παιδεία αποτελεί αναχρονισμό. Η διδασκαλία των θρησκευτικών, πέρα από πληροφορίες, απαραίτητες για την μετά λόγου γνώσεως επιβίωση στον σύγχρονο πολυπολιτισμικό και πολυθρησκευτικό κόσμο μας, συμβάλλει αποφασιστικά και στην ήθικη διαπαιδαγώγηση των νέων, καθώς προβάλλει ανάγλυφα και υποδείγματα ζωής και δράσης, σύμφωνα με τον λόγο αγάπης και καταλλαγής του Ευαγγελίου. Τό πόσο

απαραίτητο είναι αυτό στις μέρες μας εύκολα μπορεί κανείς να το διαπιστώσει ακούγοντας τις ειδήσεις για κάθε είδους έγκληματικές συμπεριφορές, που γεμίζουν καθημερινά τὰ δελτία των ειδήσεων. Κακώς συγχέεται, από όρισμένους, ή θρησκευτική εκπαίδευση με τὸ κατηχητικό έργο, που ασκούν οί ένορίες μας, και όπωσ-

δήποτε είναι έξωσυχολική προαιρετική δραστηριότητα. Αντιθέτως, είναι τὸ μάθημα των θρησκευτικών που θα διδάξει στο νέο τὰ στοιχεία εκείνα που χρειάζεται για να συνειδητοποιήσει και να βιώσει την ταυτότητά του στο σύγχρονο κόσμο μας, ώστε στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης να μην ισοπεδοθούν συνειδήσεις και παραδόσεις.

Λαός χωρίς πλήρη επίγνωση της πνευματικής και ιστορικής του ταυτότητας, της Θρησκείας και της εθνικής του υπόστασης, δεν θα επιβιώσει αὐθύπαρκα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, αλλά θα μεταβληθεί άμαχητί στον «παγκοσμιοποιημένο πολτό» που όνειρεύονται και άπεργάζονται πολλοί διεθνείς παράγοντες και μηχανισμοί. Και για τὸν έλληικό λαό, Γένος και Όρθοδοξία, Ιστορία και Παράδοση, Θρησκευτική Άγωγή και Ιστορική Γνώση αποτελούν καταστάσεις και παράγοντες τόσο στενά συνδεδεμένους, ώστε να είναι πλέον άξεδιάλυτοι. Πρέπει λοιπόν να συλλογιστούμε τις μελλοντικές συνέπειες πριν βιαστούμε να προχωρήσουμε σε έπιλογές έπιφανειακά «προοδευτικές», αλλά κατ' ουσίαν βαθύτατα συντηρητικές και όπισθοδρομικές για την μελλοντική πορεία του έλληικού λαού, τή

στιγμή μάλιστα που καθημερινά καλούμαστε να άπαντούμε στην προκλητικότητα και στον εθνικισμό των γειτονικών μας λαών, πανταχόθεν, διαθέτοντας ως μόνα άποτελεσματικά όπλα τήν ιστορία, τήν πνευματικότητα και τήν παράδοσή μας, εθνική και θρησκευτική.

Ειδικά μάλιστα όσον άφορά στον θρησκευόμενο έλληικό λαό, τὸ μάθημα των θρησκευτικών αποτελεί ουσιαστική σπουδή πνευματικής αλλά και εθνικής αὐτογνωσίας, καθώς φέρνει τὸ νέο σε έπαφή με τις άξίες εκείνες που στήριξαν τὸ γένος σε περιόδους δοκιμασιών και σε καταστάσεις δουλείας, ώστε να έδραιωθεί κατόπιν ή πολιτική και εθνική αὐθύπαρξία του, με σκληρούς μάλιστα άγῶνες. Υπό τους όρους αὐτούς, ή ουσιαστική περιθωριοποίηση της θρησκευτικής άγωγής στα σχολεία μας θα άποτελέσει πλήγμα τόσο στην πνευματική και ήθικη συγκρότηση, όσο και στην μορφοποίηση του έθνικού φρονήματος των νέων μας, και μάλιστα σε εποχή κατά τήν όποία ποι-

κίλες συνθήκες κατατείνουν στην άλλοτρίωση και στην άποξένωση από τήν παράδοσή μας.

Δέν είμαι όπαδός των θεωριών συνωμοσίας, και δεν θα ήθελα υπό τὸ πρίσμα αὐτὸ να έρμηνεύσω τις σχετικές με τήν θρησκευτική εκπαίδευση άποφάσεις. Όστόσο, νομίζω πώς οί δυσμενείς επιπτώσεις αὐτών των εξέλιξεων είναι τόσο έξόφθαλμα προφανείς, ώστε κανείς δεν μπορεί εκ των ύστερων να ισχυριστει ότι δεν τις είχε ύπολογίσει. Βεβαίως, ή Εκκλησία θα πράξει τὸ χρέος της, αναλαμβάνοντας τήν ένημέρωση του λαού, και καλύπτοντας, με τὸ δικό της πνευματικό έργο τὸ κενό, ή στάση όμως της πολιτείας επί του θέματος είναι, κατ' έμέ κριτή, μέχρι σήμερα ανεξήγητη.

Νομίζω ότι δεν είναι άργά, και ότι οί όποιες άποφάσεις μπορούν να αναθεωρηθούν, με γνώμονα πάντοτε τὸ ύψηλό αίσθημα εὐθύνης που πρέπει να διακατέχει όλες τις πολιτικές ήγεσίες μας, ενώπιον της παράδοσης, αλλά και του σχεδιαζόμενου μέλλοντος του Γένους μας.

Θρησκευτική Παιδεία

Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ
Άναπληρωτής Καθηγητής
του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

δεις γνώσεις έλληικής γλώσσας, ούτε τήν παραμικρή ικανότητα για κριτική και άφαιρετική σκέψη. Και μάλιστα οί εξέλιξεις αυτές δρομολογούνται, παραδόξως, σε μία περίοδο κατά τήν όποία όλο και περισσότεροι πνευματικοί άνθρωποι και διανοούμενοι της χώρας μας διαπιστώνουν τήν ένδεια της προσφερόμενης στα σχολεία παιδείας, αλλά και τήν ανάγκη έπιστροφής σε παλαιές, δοκιμασμένες και παραδοσιακές εκπαιδευτικές πρακτικές, μαζί με τήν αναπόδραστη έπανεισαγωγή στην Μέση Εκπαίδευσή μας γλωσσικών μαθημάτων που θα καλλιεργούν τήν οικείωση του μαθητή με τήν πλουσιώτατη έλληική γραμματειακή παράδοση, διαχρονικά.

Ένώ, λοιπόν, θα περίμενε κανείς ένίσχυση του μαθήματος της Θρησκευτικής Άγωγής, ακόμη και με τήν θρησκευολογική άπόχρωση που στα αναλυτικά προγράμματα όρισμένων τάξεων είχε έπικρατήσει, με τήν εισαγωγή και διδασκαλία κειμένων από τήν Καινή Διαθήκη και τους Πατέρες της Εκκλησίας, τὰ όποια ένιστε προσφέρονται για τήν διδασκαλία της άρχαίας έλληικής μέσω εὐλήπτων και διδακτικών παραδειγμάτων, ξαφνικά ανατρέπεται ολόκληρο τὸ τοπίο. Και

Άθήναι, 2 Ίουλίου 2008

Πανος. Άρχιμ. Κύριλλον Μισιακούλην, Έκδοτήν του περ. Έφημέριος, Ίασίου 1, 11521 Άθήνα.

Πανοσιολογιώτατε,

Μέ πραγματική κατάπληξη είδα να αναφέρεται στην σ. 19 του τεύχους Μαΐου του περιοδικού Έφημέριος ό αοίδιμος Καθηγούμενος της Ί. Μονής Τιμίου Προδρόμου Γορτυνίας π. Θεόκτιστος Άλεξόπουλος (τόν όποιο πρωτοσυνήτησα τό 1937 στην Λογγοβάρδα) ως Άρχιμ. Θεοφύλακτος Άγγελόπουλος! Τόση έγκυρότητα έχουν τὰ δημοσιευόμενα σε έπίσημο όργανο της Έκκλησίας της Ελλάδος; (sic) Θα μπορούσε να αναφερθει ότι μαζί με άλλους Λογγοβαρδίτες πολέμησε στην πρώτη γραμμή στον έλληνοϊταλικό πόλεμο και ότι δημοσιεύθηκε τὸ πολὺ ένδιαφέρον ήμερολόγιό του (Άρχιμ. Θεοκτίστου Άλεξοπούλου, Ήμερολόγιον. Τὸ Όδοιπορικό ένός μοναχού στον πόλεμο του '40, Άθήνα, 1999), του όποιου προτάσσεται βιογραφία του. Στην ίδια σελίδα ύπάρχει και άλλη ανακρίβεια. Ό π. Ίσίδωρος Κρικρής δεν διετέλεσε ήγούμενος της Μονής της Πάτμου τὰ έτη 1975-1997, αλλά ένηλλάσσετο εις τήν ήγουμενίαν με τὸν άρχιμ. Θεοδώρητον Μπουρνήν, μέχρι της προώρου (και μοιραίας δια τήν μονήν) έκδημίας του περι τὰ μέσα της δεκαετίας του 1980. Τόν π. Θεοδώρητον ένθυμούμαι ήγούμενον τὸ 1985.

Μετὰ τιμής, Π. Α. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

Σημείωση της ύπευθύνου

Τὸ τελευταίο που θα ήθελε ή ύπογραφομένη θα ήταν να ύπάρξει λάθος, και μάλιστα τόσο έξόφθαλμο και άδικαιολόγητο, σε αναφορά σε σημαντική μορφή του μοναχισμού της εποχής μας, τὸν αοίδιμο Καθηγούμενο της Ί. Μ. Τιμ. Προδρόμου Γορτυνίας Θεόκτιστο Άλεξόπουλο. Γι' αὐτὸ και ζητούμε εκ βαθέων συγγνώμη από τους αναγνώστες μας. Μερικές φορές γίνονται λάθη άκόμη και στα αὐτονόητα, όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει και στην έπιστολή του πολὺ γνωστοῦ και σεβαστοῦ για τις μελέτες και τις έρευνές του όμ. καθηγητοῦ και Άκαδημαϊκοῦ κ. Βοκοτοπούλου, τὸν όποιο εύχαριστούμε θερμῶς για τήν έπισήμανση. Θα ήθελα μόνον να παρατηρήσω ότι στο κείμενο για τὸν μακαριστὸ έπίσκοπο Τράλλεων, φίλο σεβαστὸ και πολὺκλαυστο του Ί. Μ. Χατζηφώτη και της οικογενείας μας δεν έγινε προσπάθεια βιογραφίας του αλλά άπλως καταθέσεως της αγάπης μας, ή όποία είναι ανάλογη και για τὸν έπίσης άείμνηστο φίλο πνευματικό, Προηγούμενο της Ί. Μ. Θεολόγου Πάτμου Θεοδώρητο Μπουρνή. Άπό τὸ 1979 έως και τὸ 1999 σχεδόν άνελλιπῶς βρισκόμαστε εκεί τουλάχιστον κάθε Πάσχα. Έπομένως στην περίπτωση αὐτή δεν ύπήρχε ιστορικό λάθος αλλά συνοπτική «άφήγηση». Άλλωστε ήταν και τὸ μόνο ένυπόγραφο «μνημόσυνο» στο τεύχος εκείνο.

Με τιμή
Λίτσα Ί. Χατζηφώτη

Η χρήση του Πλάτωνα στο ένατο κεφάλαιο της «Πραγματείας πρός τους Νέους» του Μεγάλου Βασιλείου

Γεωργίου Άθ. Τσούτσου

ψυχής, πρέπει, μεταξύ άλλων, να χειριζόμαστε τα αισθητήρια όργανα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγεται ο αισθησιασμός και η ήδονοθηρία.

Ο συγγραφέας επικαλείται την ταυτότητα των πλατωνικών απόψεων επί των ανωτέρω και τεκμηριώνει τόσο τις δικές του θέσεις όσο και τις πλατωνικές στην προς Ρωμαίους Έπιστολή του Άποστόλου των Έθνων Παύλου (13,14) «...τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιείσθε εἰς ἐπιθυμίας» και προς Γαλάτας (5, 16) «Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελήσητε». Ο Β. Τατάκης επισημαίνει την συγγένεια των ως άνω απόψεων του Πλάτωνα με το χριστιανικό πνεύμα όπως αυτό

ἐκφράζεται ἐν προκειμένῳ ἀπὸ τὸν Μέγα Βασίλειο.

Πολλοὶ μελετητὲς θεωροῦν ὅτι ὁ Πλάτων ἀπορρίπτει τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, καὶ παραθέτουν σχετικὲς κρίσεις κατὰ τὴν ἀνάλυση τοῦ ἑνατοῦ κεφαλαίου τῆς Πραγματείας «Πρὸς τοὺς Νέους». Ἐπὶ παραδείγματι ὁ Ν. Τζιράκης στὸ ἀξιόλογο βιβλίο του γιὰ τὸν Μέγα Βασίλειο καὶ τὸν ἑλληνισμὸ ἀναφέρει χωρὶς ἄλλη ἐπεξηγήση τὰ ἑξῆς: Ἡ ἐρμηνευτικὴ προσέγγιση τοῦ κειμένου στὴν φράση «οὐ δὴ οὖν τῷ σῶματι δουλευτέον, ὅτι μὴ πάσα ἀνάγκη» δηλαδὴ (μόνον ἔτσι δὲν θὰ εἴμαστε δοῦλοι τοῦ σώματος στὸ ὅποιο ὅμως θὰ παρέχουμε ὅσα τοῦ εἶναι ἀναγκαῖα) χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Τοῦτο, κατὰ τὸν συγγραφέα, «...ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ὁ Βασίλειος χρησιμοποιοῦ τὴν πλατωνικὴ ὁρολογία γιὰ τὸ σῶμα, εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ καὶ ἀποδέκτης τῆς σχετικῆς διδασκαλίας, πὺ εἶναι καταδικαστικὴ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα». [Τζιράκης Νίκ., Μέγας Βασίλειος καὶ Ἑλληνισμὸς, Ἀθήνα 1998, σελ. 107-108].

Κατὰ τὴν ἀνάλυση τοῦ ἑνατοῦ κεφαλαίου ὁ Θ. Ζήσης σχολιάζει τὸ ζήτημα τῆς ὑπερβολικῆς περιποιήσεως τοῦ σώματος καὶ γράφει πὺς «τόσο ὁ Πλάτων πὺ θεωρεῖ τὸ σῶμα κατοικητήριον τῆς ψυχῆς καὶ ὑποδεέστερό τῆς, ὅσο καὶ ὁ Παῦλος πὺ τὸ θεωρεῖ ναὸ τοῦ “ἐν ἡμῖν” ἁγίου πνεύματος καὶ τοῦ “ζῶντος Θεοῦ”

Κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες πολλὲς μελέτες εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος γιὰ τὴ σχέση Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ. Ἡ πραγματεία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου «Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ἀφέλουντο λόγων» ἀπέτελεσε καὶ ἀποτελεῖ θεμελιῶδες τμῆμα τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας. Ἡ σημασία τῆς ὑπήρξε μεγάλη στὴν Ἀναγέννηση ὅποτε καὶ ἐξεδόθη εἴκοσι φορές σὲ διάστημα σαράντα ἐτῶν (1459-1500) θεωρηθεῖσα ὡς τὸ κύριο ἔργο περὶ τῆς ἀξίας τῶν κλασικῶν σπουδῶν. [Μπρατσιώτης Παν., Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβίωσις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς «Δελτίο τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν», ἀρ. 1 Ἀθήνα 1939, σελ. 8 (ἀνάτυπο)]. Τὸν 18ο αἰῶνα ὁ ἑλληνικὸς διαφωτισμὸς ἀπὸ τὸ ὡς ἂνω ἔργο ἀντλεῖ ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ἀντίκρουση ἐμπειριστικῶν, αισθησιοκρατικῶν καὶ ἐν γένει ὑλιστικῶν τάσεων. [Κονδύλης Παν., Ὁ Νεοελληνικὸς Διαφωτισμὸς, οἱ φιλοσοφικὲς ιδέες, Ἀθήνα 2007, σελ. 107-108].

Στὸ ἑνατο κεφάλαιο αὐτοῦ τοῦ σπουδαίου ἔργου ὁ Μέγας Βασίλειος ὑποστηρίζει πὺς μετὴ βοήθεια καὶ τῆς φιλοσοφίας (ἐκτὸς τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς) μπορούμε νὰ καταικήσουμε τὰ σωματικὰ πάθη καὶ νὰ καθαρίσουμε τὴν ψυχὴ μας. Τὴν φιλοσοφία ὅμως νοεῖ κυρίως ὡς μέσον καὶ μέθοδο ἀσκήσεως. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ τῆς καθάρσεως τῆς

συμβουλεύουν τὴ μέτρια διατροφή του γιατί ἔτσι θὰ ἀποφεύγονται σοβαρὲς συνέπειες γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ θὰ καταστέλλονται οἱ σαρκικὲς ἡδονές».

Πέραν ὅμως τῆς διατροφῆς, ὁ Μέγας Βασίλειος διαπιστώνει ταυτότητα ἀντιλήψεων μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὡς πρὸς τὸ ὅτι τὸ σῶμα «...τόσο μόνο πρέπει νὰ φροντίζουμε, ὅσο εἶναι ἀρκετὸ νὰ τὸ ἔχουμε βοηθὸ (νὰ μᾶς ὑπηρετεῖ) στὴ φιλοσοφία, ὅπως λέει ὁ Πλάτων, παρόμοια πρὸς ὅσα ἀναφέρει ὁ Παῦλος». (Τσοῦτσου ἀνθεκτόν τοῦ σώματος ὅσον, φησὶ Πλάτων, ὑπηρεσίαν φιλοσοφία κτωμένους, εὐκοῖα πὺ λέγων τῷ Παύλῳ, ὅς παραινεῖ μηδεμίαν χρῆναι τοῦ σώματος πρόνοιαν ἔχειν εἰς ἐπιθυμιῶν ἀφορμήν). [Ζήσης Θ., Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ἡ θύραθεν παιδεία, Ἀθήνα χ.χ., σελ. 84-85]. Ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ ἑνατοῦ κεφαλαίου προκύπτει ὅτι τόσο ὁ Μέγας Βασίλειος ὅσο καὶ ὁ Πλάτων ἀποδίδουν τὴν ἴδια σημασία στὸ ρόλο τοῦ σώματος στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν κάθαρση τῆς ψυχῆς καὶ κατ’ ἐπέκταση στὶς μεταξὺ τοῦ σώματος καὶ ψυχῆς σχέσεις.

Ἀπὸ πλευρᾶς φυσιολογίας ὁ καθηγητὴς Μποζώνης δὲν θεωρεῖ ὅτι ὁ Πλάτων ὑποβαθμίζει τὸν ὑλικὸ παράγοντα. Ἐπισημαίνει μεταξὺ ἄλλων ὅτι μπορεῖ ὁ Πλάτων «...νὰ ἐκφράζεται ὑποτιμητικὰ γιὰ τὴν αἴσθησι “ὡς μηδὲν ὑγιὲς ποιούσαν” ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖ τὴν λειτουργικότητά τῆς, ὅταν αὐτὴ δὲν ἀνταγωνίζεται τὴν νόηση, ὅπως αὐτὸ ἀποδεικνύεται στὸν “Τίμαιο”. Ἡ ὑπερβολὴ τοῦ “Φαίδωνος” ὑπογραμμίζει τὴν ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματος τὴν ὅποια ὁ ἄνθρωπος εὐκόλα λησμονεῖ καὶ ὑποτιμᾷ. Περιορίζεται στὴ βιολογικὴ φάση τῆς ζωῆς του, ἡ ὅποια ἐκτρέφει τὴν ψευδαίσθησι, ὅτι τὸ σωματοειδὲς ἔχει τὴν ἀποκλειστικότητα». Ὁ Πλάτων γνωρίζει ὅτι ἡ ψυχὴ λειτουργεῖ μέσῳ τοῦ σώματος γι’ αὐτὸ καὶ προκρίνει δίαιτα καὶ συνεχρῆ ἀσκηση ἐνῶ ἐξετάζει ἕνα πρὸς ἕνα τὰ αισθητήρια ὅργανα. [Μποζώνης Γ., «Ἡ πλατωνικὴ ψυχολογία ὡς αὐτογνωσία», εἰς «Παρνασσός» τόμ. ΜΑ’, Ἀθήνα 1999, σελ. 39-41 (ἀνάτυπο)]. Συνεπὺς, ἐκτιμοῦμε ὅτι, ὅταν ὁ Πλάτων χαρακτηρίζει τὸ σῶμα ὡς «δεσποτῆριον» τῆς ψυχῆς, ἀναφέρεται στὸν ὑλόφρονα ἄνθρωπο.

Ἀναλύοντας τὸν «Φαῖδρον» ὁ Ἰωάννης Θεοδωρακόπουλος ὑποστηρίζει μεταξὺ ἄλλων ὅτι

«εἶναι βασικὴ ἀρχὴ τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας νὰ χωρίζη τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν ψυχὴ ὅχι μόνον μέσα στὸν ἄνθρωπο ἀλλὰ καὶ μέσα σ’ ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ χωρισμὸς μάλιστα αὐτὸς ἐντείνεται τόσο στὸν “Φαίδωνα” ὡστε σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ μελέτη τοῦ θανάτου. Αὐτὴ ὅμως εἶναι ἡ μία ὄψη τοῦ προβλήματος. Ἡ ἄλλη εἶναι, ὅτι ὁ Πλάτων χωρίζει γιὰ νὰ ἐνώση. Ὁ σκοπὸς του εἶναι νὰ συναϊρέσει τὸν διχασμὸ αὐτὸν τοῦ ἀνθρώπου σὲ ἀνώτερη ἐνότητα, αὐτὴν πὺ ἀποτελεῖ τὴν προσωπικότητα. Ὁ χωρισμὸς λοιπὸν εἶναι περισσότερο μεθοδικός». [Θεοδωρακόπουλος Ἰωάν., Πλάτωνος Φαῖδρος, Εἰσαγωγή, ἀρχαῖο καὶ νέο κείμενο μετὰ σχόλια, Ἀθήνα 1948, σελ. 207].

Θεωροῦμε ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος δὲν υἰοθετεῖ ἀπλῶς τὴν πλατωνικὴ ὁρολογία στὸ ἑνατο κεφάλαιο ἀλλὰ εἰσχωρεῖ βαθύτερα στὸ πνεῦμα τῆς. Κατὰ τὸν Π. Χρήστου, ἐνῶ ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει ὅτι «διὰ τὴν ψυχὴν καρπὸς εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἄχαρι τὸ νὰ ἐπενδύη τὸν καρπὸν μετὴ θύραθεν σοφίαν ὡς εἶδος σκέπης καὶ κοσμήματος... στὴν πραγματικότητα ἡ θύραθεν σοφία εἶναι δι’ αὐτὸν κάτι περισσότερο, εἶναι οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς θεολογίας του». Πέραν τῆς “Πραγματείας πρὸς τοὺς Νέους”, ὁ Χρήστου δέχεται ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος «διὰ τὴν παρουσίαν» τῆς περὶ Θεοῦ ιδέας «ἀναγκαῖως ὑπετάχθη εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς τρεχούσης τότε ὁρολογίας καὶ μεθόδου τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας». Τονίζει βεβαίως ὅ ἐμβριθῆς μελετητῆς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὅτι «ἡ περὶ Θεοῦ ιδέα, τὸσον αὐτοῦ ὅσον καὶ ὀλοκλήρου τῆς ὀρθοδοξίας, παραμένει καθαρῶς χριστιανικὴ, χωρὶς περιττὰς ἐπιφορτίσεις οὔτε ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴν οὔτε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν...».

Κατὰ τὸν γράφοντα ὁ Μέγας Βασίλειος υἰοθετεῖ τὴν πλατωνικὴ μέθοδο πλέον τῆς ὁρολογίας, ὅχι στὸ σύνολό τῆς, ἀλλὰ στὸ τμῆμα ἐκεῖνο πὺ τὴ συνδέει μετὸν Ἀπόστολο Παῦλο στὸ εἰδικὸ περιεχόμενον τοῦ ἑνατοῦ κεφαλαίου τῆς Πραγματείας «Πρὸς τοὺς Νέους». Ἡ ἔννοια τῆς μεθοδολογικῆς διακρίσεως πὺ χρησιμοποιοῦμε ἐδῶ δὲν σχετίζεται μετὴ βασικὴ μεθοδολογικὴ πρόσβαση στὴν ἀλήθεια ἡ ὅποια κατὰ τὸν Πλάτωνα εἶναι ἡ διαλεκτικὴ. Μετὸν ὄρο «μέθοδο» ἐννοοῦμε ὅτι γιὰ τὶς καταστάσεις

του επίγειου βίου μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε παραδείγματα από την φιλοσοφική περιγραφή του βίου και της τέχνης, όπως αυτό συμβαίνει με τη χρήση από τον Μέγα Βασίλειο του Πλάτωνα.

“Όπως σημειώνει γενικότερα ο Χρήστος, η ανθρωπολογία του Μεγάλου Βασιλείου «... διατηρεί τον δυναμισμόν ό οποίος προέρχεται από την χριστιανική παράστασιν της μεταβάσεως από της εικόνας εις την όμοίωσιν, αλλά συγχρόνως μαρτυρεί μίαν πλατωνίζουσαν δυαρχικήν τάσιν, διά της οποίας ή μὲν ψυχὴ ἐμφανίζεται ως ό κατ' ἐξοχὴν άνθρωπος, τὸ δὲ σῶμα ὑποχωρεῖ εις τὸ παρασκήνιον». [Χρήστου Παν., ‘Ο Μέγας Βασίλειος ΑΒ 27, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 240-241]. Σχετικά με την «Πραγματεία πρὸς τοὺς Νέους» ό Κ. Μουρατίδης παρατηρεῖ ότι «παρὰ τὸν θαυμασμόν του όμως πρὸς τὴν ἀριστοურγηματικὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἀναγνώρισιν ότι ψυχὴ καὶ σῶμα ἀποτελοῦν τὸν ἄνθρωπον, ό Μ. Βασίλειος ποιεῖται ἀξιολόγησιν μεταξύ αὐτῶν, δεδομένου ότι τὸ οὐσιώδες συστατικὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ή ψυχὴ εις ήν ἀναφέρεται ή κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, διό καὶ ἀποδίδων τὴν πρώτην θέσιν εις τὴν ψυχὴν χαρακτηρίζει αὐτὴν ως τὸν ἡγεμόνα νοῦν ή τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου». [Μουρατίδης Κ., ‘Η Ίατρικὴ τοῦ σώματος τύπος τῆς κατὰ ψυχὴν θεραπείας κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἀθήνα 1968, σελ. 9 (ἀνάτυπο ἐκ τῆς «Θεολογίας»)].

Τις διαπιστώσεις αὐτὲς ἐνισχύει τὸ γεγονός ότι ό Μέγας Βασίλειος στο ὑπό ἐξέτασιν ἔνατο κεφάλαιο διευκρινίζει τὰ σημεῖα διαφωνίας του με τὸν Πλάτωνα, ὅπως λόγου χάρι τὴν πλατωνικὴ ἀπόρριψη τῆς παιδαγωγικῆς ἀξίας τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν. [Πετρουλάκης Νίκ., «Οἱ παιδαγωγικὲς ιδέες τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στο ἔργο του Πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφέλιοντο λόγων», εις «Τόλμη», τεῦχ. 78, Ἀθήνα 2007, σελ. 32-33]. Ἴσως ὅμως καὶ ή διαφορὰ αὐτὴ νὰ εἶναι λιγότερο ριζικὴ ἂν σκεφθεῖ κανεὶς ότι ό Πλάτων καντηριάζει κυρίως τὴν ἀπόδοση στους θεοὺς ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν. Δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχει ἀσυμφωνία μεταξύ τοῦ πλατωνικοῦ ἔργου καὶ τοῦ τρόπου πὸν ἐρμηνεύει παιδαγωγικά ό Μέγας Βασίλειος ἀποσπάσματα τῶν

ὁμηρικῶν ἐπῶν καθὼς αὐτὰ ἀφοροῦν πρωτίστως στὴν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος, ἐν προκειμένῳ, θεωροῦμε ότι παίρνει στοιχεῖα ἀσκητικότητας καὶ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ τὰ ἐντάσσει στο πλαίσιο τῆς χριστοκεντρικῆς ἀσκήσεως. Ὡς πρὸς τὴ σχέση ψυχῆς καὶ σώματος χρησιμοποιεῖ ὀρολογία καὶ ἐννοιολογικὰ σχήματα πλατωνικά ὅπως ό διαχωρισμὸς ψυχῆς καὶ σώματος τὸν ὁποῖο ὅμως ἐρμηνεύει χριστοκεντρικά.

Ἡ ἀντίθετη ἄποψη ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ μελετητὲς ὅπως ό Στυλ. Παπαδόπουλος, πὸν δέχεται ότι «ή πλατωνικὴ καὶ στωικὴ ἀνθρωπολογία καὶ ἠθικὴ βρίσκεται πληθωρικὴ στο “Πρὸς τοὺς νέους” καὶ “Εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῶ”» καὶ ότι «ή περιφρόνησιν ἀκόμα στο σῶμα εἶναι διάχυτη στα ἔργα αὐτά, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴ βιβλικὴ θεώρησιν τοῦ ἀνθρώπου ως ἐνιαίου ὄλου, ως ἀπολύτου ἐνότητος. Εὐτυχῶς ό Βασίλειος ξεπέρασε γρήγορα τὴν ἐπήρεια τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως καὶ θεμελιώθηκε στέρεια στὴν ἀνθρωπολογία καὶ τὴν κτισιολογία τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε ή φιλοσοφικὴ ἠθικολογία ἔγινε ἠθος καὶ φρόνημα ἐκκλησιαστικό». [Παπαδόπουλος Στυλ., «Θεολογικὴ πορεία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου», εις «Ἰδιοπροσωπεῖα τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ», δεῦτερος τόμος, Ἀθήνα 1983, σελ. 135-138]. Ἄμφισβητεῖται ἐδῶ ἀπὸ τὸν συγγραφέα ή συμφωνία τῶν ως ἄνω ἔργων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου με τὴ “βιβλικὴ θεώρησιν τοῦ ἀνθρώπου” ἀλλὰ καὶ ή ἐρμηνεία πὸν δίδει ό Μέγας Βασίλειος στὶς Ἐπιστολὲς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἐν κατακλείδι σημειώνουμε ότι τυχόν διαφορὲς καὶ ἀντιθέσεις μεταξύ τῆς πλατωνικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς χριστιανικῆς θεολογίας τυγχάνουν ἀντικείμενο προβληματισμοῦ σὲ ποικίλα ζητήματα τῶν σχέσεων ψυχῆς καὶ σώματος. Παράδειγμα ἀποτελεῖ ή διερεύνησιν τῆς ψυχοσωματικῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρώπου με βάση τὴν ἀρχὴ τῆς μετενσαρκώσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν χριστιανικὴ ψυχοσωματικὴ ἐνότητα. [Μητρ. Περγάμου Ἰωάννης, «Σχέσις Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ», εις Ἑλληνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς - Εἰσηγήσεις τοῦ «Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Ἀθήνα 2004, σελ. 28-29].

Διατείνονται πολλοὶ ότι: ή ἐπιτυχία εἶναι μέγεθος μετρήσιμο: ὑπόκειται σὲ ἐκτιμήσεις με κλίμακες, ζυγαριὲς καὶ μεζούρες. Ὅμως ἄμεσα ἐγείρεται θέμα γιὰ τὸ ποιὲς εἶναι οἱ μεζούρες, αὐτὰ τὰ σταθμὰ πὸν θὰ τὴν ζυγίσουμε. Μήπως εἶναι λευψά, νοθευμένα, κάλπικα; Κρίνοντας ἀπὸ τὸ γενικότερο μπερδεμα τῆς Κοινωνίας, εἶναι –σχεδόν– βέβαιο ότι οἱ ἀξιολογήσεις τῆς θὰ εἶναι θολὲς καὶ ἐπισηφαλεῖς.

Πρὶν δύο μῆνες ἔδωσε συνέντευξιν σὲ γνωστὴ ἐφημερίδα ό τραγουδιστὴς τοῦ πῖό «μέγαλου» ἑλληνικοῦ black metal συγκροτήματος (πὸν ἔχει βλάσφημο ὄνομα, γι' αὐτό, συστελλόμενος, τὸ παρασιωπῶ). Στὴν ἐρώτησιν τοῦ δημοσιογράφου: «Ἀντιμετωπίσατε δυσκολία τοῦ (βλάσφημου) ὀνόματός σας;», ό νεαρὸς τραγουδιστὴς εἶπε με ἀφοπλιστικὴ ἀνεσιν: «Τὸ ὄνομά μας μᾶς ἐκλείσει κάποιες πόρτες, ἀλλὰ μᾶς ἀνοίξε τόσες ἄλλες, ἰδίως στο νεανικὸ κοινό, ὥστε δὲν συζητᾶμε καν γιὰ ἐμπόδιο. Ἄφοῦ ή ζωὴ δικαίωσε πλήρως τὴν ἐπιλογή τοῦ ὀνόματός μας» (!!).

Εἶναι νὰ μὲν ἐκθαμβος κανεὶς με τὸ ρηχό, ὠφελιμοθηρικό καὶ ἀμοραλιστικό σκεπτικὸ αὐτοῦ τοῦ νεαροῦ. «Ἦρθαν εὐκαιρίες - δικαιοῦνεται αὐτόματα τὸ (βλάσφημο) ὄνομα». Τὸ θέμα εἶναι νὰ πουλᾶς, ἔστω κι ἂν ξεπουλᾶς τὰ πάντα. Κριτήριον ὀρθότητος καὶ ὀρθολογικῆς διευθέτησης τῶν ὑποθέσεων σου καὶ τῶν ὑπαρχόντων σου, ἂν βρεθοῦν κάποιον πὸν θὰ «σέ... δικαιοῦσιν».

Πάντοτε ό καιροσκοπισμὸς καὶ ό ἀρριβισμὸς ἦταν μεγάλες μᾶστιγες γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Εἶναι ἀδιανόητο γιὰ ἕνα σοβαρὸ Χριστιανὸ νὰ ρυθμίζει τὴν Πίστην του καὶ τὴ στασι ζωῆς του ἀνάλογα με τὸ ποιὲς εὐκαιρίες τοῦ παρουσιάζονται. «Τακτικὴ ἀνετής πρόσβασης (open door policy)» Ὅταν, δηλαδή, ἀνοίγει μιὰ δυνατότητα, νὰ θεωροῦμε θεάρεστο-εὐλογημένο-ἐπιβεβλημένο νὰ «μπουκάρουμε». Αὐτὸ παραπέμπει σὲ ἔσχατο εὐτελισμὸ, σὲ ἐξαχρείωση καὶ ἀναισχυντία. Ἐπειδὴ ή Θεὸς δὲν σὲ ἐμποδίζει, δὲν σημαίνει ότι εἶναι τὸ θέλημά Του νὰ συνεχίσεις νὰ προχωρᾶς σὲ πορεῖες ἀπαράδεκτες (διάβαζε: δαιμονικὲς). Μπορεῖ νὰ ἔρχονται κέρδη καὶ ἔσοδα, μὰ δὲν προσπορίζουν ἐπιτυχία καὶ εὐτυχία. Εἶναι ό ἀπατηλὸς ἀντικατοπτρισμὸς τῆς ἔρημης ζωῆς σου. Καὶ σὲ καθελώνει στο τέλος.

Ἄρχιμ. Γρηγορίου Γ. Λίχα

Ὁ «διαχειριστικός ἐλεγχος» πὸν θὰ ἐπακολουθήσει, ή Κρίσιν τοῦ Χριστοῦ, θὰ ξεσκονίσει κάθε σκιερὴ πτυχὴ, με κριτήρια πὸν ἔχουν προκαθοριστεῖ σαφῶς, καὶ ὄχι με τὴν ἀποδοχὴ κάποιων (ἔστω, πολλῶν) συνανθρώπων μας. Δὲν θὰ δικαιώσει ποτὲ ή Κύριος τέτοιες ἐπιλογὲς «τῆς ἀρπαχτῆς καὶ τῆς ζούλας». Σίγουρα, ἐπευλογεῖ πλοῦσια ὅσους Τὸν σέβονται καὶ Τὸν ἀγαποῦν. «Τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εις ἀγαθόν» (Ρωμ. 8,28). Προηγείται ή σεβασμὸς καὶ ή ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ θὰ σταλοῦν οἱ εὐλογίες Του. Καὶ ὄχι, ἂν κάποιες περιστάσεις φαντάζουν προσβάσιμες καὶ εὐκολοκατόρθωτες, εἶναι αὐτόχρημα ἐγκεκριμένες καὶ θεάρεστες.

Οἱ ὄντως θεάρεστες καταστάσεις θὰ εἶναι αὐτὲς πὸν θὰ θριαμβεύσουν. Κι ἂν καθυστερήσει –ἀνθρωπίνος– πολὺ ή «θρίαμβός τους», οὔτε νὰ ἀγχνόμαστε οὔτε νὰ ἀποθαρρυνόμαστε. Ἄλλὰ νὰ προσβλέπουμε σταθερὰ σ' Ἐκεῖνον.

ΚΑΙ τώρα ΚΑΙ πάντα: «Εὐλογημένος ή ἄνθρωπος, ὃς πέποιθεν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, καὶ ἦν Κύριος ή ἐλπίς αὐτοῦ» (Ἰερ. 17,7). Αὐτὸ «κάνει τὴ διαφορὰ» στὴ χαώδη Κοινωνία μας. Τὰ ὑπολοιπα εἶναι τελικὰ ἄκρως σαθρά: καὶ ἀργὰ ή γρήγορα ὀδηγοῦν στὶς «μεγάλες ἐκπλήξεις», με ἀμφίβολο happy-end: καὶ χωρὶς ἀναστροφή.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Το ετήσιο σεμινάριο της Σ.Φ.Ε.Β.Α. στην Κόνιτσα

Πραγματοποιήθηκε στην Ι. Μ. Ταξιαρχών Κονίτσης, από 25-27 Ιουλίου 2008 με συμμετοχή δεκάδων στελεχών απ' όλη την Ελλάδα, το ετήσιο Σεμινάριο της Σ.Φ.Ε.Β.Α. υπό την πνευματική καθοδήγηση του Σεβ. Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης κ. Ανδρέου. Εισηγήσεις έκαναν α) ο φιλόλογος και πρώην Λυκειάρχης κ. Ν. Υφαντής με θέμα: «Οί Έλληνες Βλάχοι της Βορείου Ηπείρου», β) ο εκπαιδευτικός κ. Γεώργιος Κουκούτας με θέμα: «Τσάμηδες: Προ-

κλήσεις στο παρόν – άπειλή για το μέλλον», γ) Ο πρόεδρος της Επαρχιακής Επιτροπής Θεσσαλονίκης Φ. Κεμεσετζίδης με θέμα: «Η ελληνική εκπαίδευση στην Αλβανία σήμερα», και ο πολιτικός επιστήμων κ. Κ. Χολέβας με θέμα: «Οι σύγχρονες γεωπολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια και η Βόρειος Ήπειρος». Τέλος, ο Σεβ. κ. Ανδρέας, στην εισήγησή του με θέμα: «Η επανάσταση (Χουριέτ) των Νεοτούρκων – εκατό χρόνια: Ιούλιος 1908-Ιούλιος 2008», αναφέρθηκε στο περίγραμμα της εποχής των αρχών του 20ού αϊ. και παρουσίασε διεξοδικά τις ολέθριες συνέπειες της επανάστασης σε βάρος των υπόδουλων λαών της τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η ολοκλήρωση των εργασιών του Σεμιναρίου βρήκε τους συμμετέχοντες να ανανεώνουν την απόφασή τους για συνέχιση του αγώνα, με τελικό στόχο την εδραίωση της Αυτονομίας στο χώρο της Β. Ηπείρου στη βάση του πρωτοκόλλου της Κερκύρας και όσων προβλέπουν οι διεθνείς συνθήκες.

Ο Έορτασμός του θαύματος του Αγίου Σπυρίδωνος στην Κέρκυρα

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα ολοκληρώθηκαν στην Κέρκυρα το απόγευμα της Τετάρτης 13 Αυγούστου 2008 οι εκδηλώσεις για την επέτειο του θαύματος Αγίου Σπυρίδωνος, με το οποίο διέσωσε το νησί από την επιδρομή των Άγαρηνών το 1716. Τελέστηκε μεγάλη λιτανεία του σκηνώματος του Αγίου το πρωί της 11.08.08 Αυγούστου 2008, με την συμμετοχή των Σεβ. Μητροπολιτών Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Ίγνατίου, Φθιώτιδος κ. Νικολάου, Ζιχνών και Νευροκοπίου κ. Ιεροθέου, Κορίνθου κ. Διονυσίου και του Έπισκόπου Κανώπου κ. Σπυρίδωνος, των αρχών του τόπου και πλήθους πιστών. Οί Σεβασμιώτατοι κήρυξαν τον Θ. Λόγο στις αλληπάλληλες λατρευτικές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των εκδηλώσεων. Κατά την λιτανεία ο Σεβ. Κερκύρας κ.

Νεκτάριος τέλεσε δέηση και σε προσφώνησή του προς τους πολυπληθείς προσκυνητές τόνισε μεταξύ άλλων ότι η ζωή του Αγίου Σπυρίδωνος αποτελεί τον μόνο τρόπο αληθινής ελευθερίας. Το απόγευμα της 13.08.08 τελέστηκε η Ακολουθία της Παρακλήσεως και το σκήνωμα του Αγίου επανατοποθετήθηκε στην λάρνακα (μπάσματα).

Ο έορτασμός της Κοιμήσεως

Την Πέμπτη και την Παρασκευή, 14η και 15η Αυγούστου, πραγματοποιήθηκαν στο νησί της Μεγαλόχαρης με κάθε λαμπρότητα πανηγυρικές λειτουργικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις για την έορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, προεξάρχοντος του Μακ. Αρχιεπισκόπου κ. Γερωνύμου, συμπαραστατούμενου και από τους Σεβ. Μητροπολίτες Λαρίσης κ. Ίγνατίου, Φθιώτιδος κ. Νικόλαο και Χαλκίδος κ. Χρυσόστομο, τις οποίες λάμπρυναν με την παρουσία τους ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Παπούλιας, ο Πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλής, ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως κ. Γ. Παπανδρέου, εκπρόσωποι των Ένόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, οί Αρχηγοί του Στόλου και του Λιμενικού Σώματος, ο Γ. Γραμματέας της Περιφέρειας κ. Χ. Κόκκινος, οί Βουλευτές Κυκλάδων κα Α. Μανούσου, κ. Π. Ρήγας και Ίω. Βρούτσης, ο Νομάρχης Κυκλάδων κ. Δ. Μπαίλας, ο Έπαρχος Τήνου και οί τοπικές Δημοτικές Αρχές. Τις εκδηλώσεις αυτές παρακολούθησαν χιλιάδες πιστών από την Ελλάδα και το Έξωτερικό. Την παραμονή της Έορτης, Πέμπτη, 14 Αυγούστου, τελέστηκε στον Πανίερο Ναό της Εύαγγελιστρίας Πανηγυρικός Πολυαρχιερατικός Έσπερινός, προεξάρχοντος του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Γερωνύμου. Πρό του πέρα-

τος της ιεράς Ακολουθίας ο Σεβ. ύποδεχόμενος για δεύτερη φορά τον Μακαριώτατο στη Μητροπολιτική του Έπαρχια, αναφέρθηκε στη θέση που κατέχει η Θεοτόκος στην Ορθόδοξη Εκκλησία και στη ζωή των Χριστιανών, υπογράμμισε το ρόλο της ως Προστάτιδος και Υπερμάχου Στρατηγού του Γένους των Έλλήνων, έκανε μία συνοπτική περιήγηση στην ιστορία, την παράδοση, τον πολιτισμό και την προσφορά της Τήνου σε κάθε έκφανσή του, μίλησε για την άρμονική συνύπαρξη των πιστών των δύο συνοίκων δογμάτων, Ορθόδοξου και Ρωμαιοκαθολικού, παρά τις προσπάθειες μερικών να την ύπονομεύσουν και έκθειασε την προσφορά του Πανελληνίου Ίερού Ίδρύματος Εύαγγελιστρίας. Το πρωί της κυριωνύμου ήμέρας, Παρασκευής 15ης Αυγούστου, τελέστηκε Πανηγυρική Πολυαρχιερατική Λειτουργία, προεξάρχοντος του Μακ. κ. Γερωνύμου και συνιερουργούντων των Σεβ. Μητροπολιτών Λαρίσης, Φθιώτιδος, Χαλκίδος και Σύρου, την οποία παρακολούθησε η Πολιτειακή και Πολιτική Ήγεσία της Χώρας. Αμέσως μετά τη Θ. Λειτουργία πραγματοποιήθηκε με κάθε μεγαλοπρέπεια η λιτανεία της Θαυματουργού και Περιπύστου Εικόνας της Μεγαλόχαρης. Στην ιστορική πλατεία της Παντανάσσης ο Σεβασμιώτατος εξέφώνησε τον Πανηγυρικό της ήμέρας. Την Παρασκευή, 15 Αυγούστου, το

Παναγία Σουμελά

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Αιγάνη Λαρίσης

απόγευμα, ο Μακαριώτατος έπεσκέφθη ώσαύτως τὸ Δῆμο Ἐξωμβούργου καὶ ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸ Δήμαρχο κ. Παναγιώτη Κροντηρᾶ,

καθὼς καὶ τὴν Κοινότητα Πανόρμου. Στὴν ἱστορικὴ πλατεία τοῦ Πύργου, τὸν Μακαριώτατο ὑπεδέχθη πλῆθος κόσμου, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρόεδρο τῆς Κοινότητος κ. Ἡλία Τζαβελόπουλο. Καὶ ἐκεῖ ἀντηλλάγησαν ἐγκάρδιες προσφωνήσεις καὶ τοις ἰδίαις ἰδιαίτερα ἡ μεγάλης σημασίας ἀρίστη συνεργασία Μητροπολίτη καὶ φορέων τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης καὶ σ' αὐτὴ τὴν περιοχή τῆς Τήνου. Στὴ συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε τρισάγιο στὸν τάφο τοῦ αἰοιδίμου Προκατόχου του, Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου καὶ ἐπισκέφθηκε τὸ νέο Μουσεῖο Μαρμαροτεχνίας τοῦ Πύργου. Μὲ τὴν ἴδια μεγαλοπρέπεια τιμήθηκε ἡ Κοίμηση τῆς Θεοτόκου σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις στὴν Ἱ. Μ. Δρυϊνουπόλεως

Μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση καὶ πίστη οἱ χριστιανοί, σ' ὀλόκληρη τὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια καὶ στὸν ὅπου γῆς ἀπόδημο Ἕλληνισμὸ, τιμοῦν τὴν Ὑπερευλογημένη Μητέρα τοῦ Κυρίου μας, τὴν Παναγία. Στὴν Ἱ. Μ. Μολυβδοσκεπάστου ὁ λόγος παρουσίας τῶν πιστῶν ἦταν ἕνας ἐπὶ πλεόν. Νὰ προσευχηθοῦν, σὲ ἀπόσταση ἀναπνοῆς ἀπὸ τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα, καὶ δίπλα στὸν ἀπέριττο τάφο τοῦ αἰοιδίμου Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κυροῦ Σεβαστιανοῦ, τοῦ «Ἐπισκόπου τοῦ Χρέους καὶ τῆς θυσίας», γιὰ τὰ ἔθνικα θέματα. Αὐτὸ γίνεται κάθε χρόνο, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὸν αἰμίμηστο Μητροπολίτη Σεβαστιανό, καὶ τὸ συνεχίζει ὁ διάδοχός του Σεβ. κ' Ἀνδρέας. Ἡ ὅλη Ἀγρυπνία ἄρχισε στὶς 21:00 μὲ Τρισάγιο στὸ τάφο τοῦ μακαριστοῦ Σεβαστιανοῦ καὶ ὀλοκληρώθηκε μὲ Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία. Ἐξᾶλλου μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ κα-

τάνυξη τιμήθηκε ἡ μνήμη τοῦ Ἐθναποστόλου καὶ Ἱερομάρτυρα Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ ἀκριτικὴ Μητρόπολη ὄχι μόνον ἀνήγειρε στὴν Κόνιτσα τὸν γνωστὸ μεγαλοπρεπῆ Ναό, ἀλλὰ καὶ ὀργανώνει κάθε χρόνο λαμπρὲς τελετές.

Τὸ κελάρι τῆς ἀγάπης τῆς Ἱ. Μ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβροσίου ξεκίνησε τὸν περασμένο Μάρτιο σὲ συνεργασία μὲ τὸ Δῆμο Αἰγίου ἡ δημιουργία Τράπεζας Τροφίμων μὲ τὴν

ἐπωνυμία «τὸ Κελάρι τῆς Ἀγάπης». Ἡ συγκεκριμένη ὀνομασία, σύμφωνα μὲ τὰ λεγόμενα τοῦ Αἰδ. κ. Στ. Καπράλου, παραπέμπει στὰ κελάρια τῶν μοναστηριῶν ποὺ πάντα προσέφεραν

μὲ ἀγάπη αὐτὰ ποὺ εἶχαν γιὰ νὰ ἀνακουφίσουν τὸν συνάνθρωπο. Πρόκειται γιὰ ἕνα «κατάστημα» κάθε ἀνθρώπου ποὺ ἔχει ὀρισμένες ἀνάγκες καὶ προσπαθεῖ νὰ τὶς ἱκανοποιήσει, μὲ σύμμαχό του τὴν ἀγάπη. Τὰ τρόφιμα ποὺ διατίθενται στὸ κελάρι προέρχονται ἀπὸ ἀγορὲς ποὺ κάνει ἡ Μητρόπολη, ἀπὸ προσφορὲς ἐπιχειρήσεων, καταστημάτων ἀλλὰ καὶ ἰδιωτῶν. Οἱ δικαιούχοι εἶναι ἐφοδιασμένοι μὲ κάρτες τὶς ὁποῖες προμηθεύονται ἀπὸ τὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας τους, ἀφοῦ ὑποβάλουν τὴν σχετικὴ αἴτηση. Οἱ αἰτήσεις καὶ τὰ δικαιολογητικὰ τὰ ὁποῖα εἶναι: α) ἐκκαθαριστικὸ Ἐφορίας καὶ β) πιστοποιητικὸ οἰκογενειακῆς κατάστασης, ἀξιολογοῦνται ἀπὸ μίαν κοινὴ ἐπιτροπὴ τοῦ δήμου καὶ τῆς Μητροπόλεως. Αὐτὴ τὴ στιγμή τὸ «Κελάρι

τῆς Ἀγάπης» προσφέρει στοὺς δικαιούχους εἶδη πρώτης ἀνάγκης σὲ ἀρίστη κατάσταση καὶ ὅλα τὰ τρόφιμα σὲ πακέτα. Ἐπίσης γίνεται διανομὴ τέσσερις φορές τὸ μῆνα σὲ 170 οἰκογένειες. Τὶς ἡμέρες ποὺ δὲν γίνονται παραδόσεις ἐμπορευμάτων, τὸ «Κελάρι» μπορεῖ νὰ δέχεται τὶς προσφορὲς τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖες μπορεῖ νὰ εἶναι σὲ εἶδος ἢ κάποιο χρηματικὸ ποσὸ στὴν μνήμη κάποιου. Τὸ κελάρι βρίσκεται στὴν ὁδὸ Π. Χαραλάμπους 10 καὶ εἶναι καθημερινὰ ἀνοιχτὸ, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἡμέρες τῶν μεγάλων ἑορτῶν, 9-1 τὸ πρωί. Ἀπὸ πλευρὰ τῆς Μητροπόλεως, γενικὸς ὑπεύθυνος εἶναι ὁ π. Ἰωακείμ Βενιανάκης καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Δήμου ἡ σύζυγος τοῦ δημάρχου κ. Ρ. Καραφωτιά. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες στὸν π. Στ. Καπράλο.

Οἱ ἐνθρονίσεις τῶν Νέων Μητροπολιτῶν

Μὲ κάθε ἐπισημότητα καὶ εὐλάβεια, καὶ μὲ τὴν παρουσία τοῦ Μακαριώτατου, καὶ πολλῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν, τῶν κατὰ τόπους Ἀρχῶν, καὶ πλήθους λαοῦ, πραγματοποιήθηκαν τὸ καλοκαίρι ποὺ πέρασε οἱ ἐνθρονίσεις τῶν τριῶν νέων Σεβ. Μητροπολιτῶν Παροναξίας κ. Καλλινίκου (12.07.08), Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Γεωργίου (20.07.08) καὶ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κ. Θεοφίλου.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Τά «Θρησκευτικά Μνημεία στο Νομό Ξάνθης» στο Εύρωκοινοβούλιο

Τό 2008 είναι αφιερωμένο από την Εύρωπαϊκή Έπιτροπή ως «Εύρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου». Τό Εύρω-Μεσογειακό Ίδρυμα Anna Lindh για τόν διάλογο μεταξύ τών πολιτισμών, μέ έδρα τήν Άλεξάνδρεια τής Αιγύπτου, δημιουργήθηκε για νά προωθήσει τόν πνευματικό, κοινωνικό και πολιτιστικό διάλογο μεταξύ τών 37 χωρών εταίρων τής Εύρω-Μεσογειακής συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό ξεκίνησε τήν έκστρατεία μέ τίτλο «1001 Δράσεις για τόν διάλογο». Η βελγική μη Κυβερνητική Όργανωση A.D.D., μέλος τού δικτύου τού Ίδρύματος Anna Lindh (ALF) και συντονιστής τού Δικτύου Νεολαίας ALF, σέ συνεργασία μέ τό Ίδρυμα Roi Baudoïn και τό Ίνστιτούτο Άνώτατων Σπουδών τών Κοινωνικών Έπικοινωνιών στίς Βρυξέλλες (IHECS), συντονίζει στο Βέλγιο τίς δράσεις για τό πρόγραμμα «1001 Δράσεις». Άνάμεσα σέ πολλές άλλες δράσεις, ή A.D.D. ήταν ή διοργάνωση συνεδρίου για τήν παρουσίαση τού βιβλίου: «Θρησκευτικά Μνημεία στο Νομό Ξάνθης» ως στοιχείο διαλόγου μεταξύ τών πολιτισμών, δίνοντας έμφαση στο παράδειγμα συνύπαρξης τών δύο θρησκευτικών κοινοτήτων στο Νομό Ξάνθης. Τό πολύ ένδιαφέρον αυτό βιβλίο εκδόθηκε τό 2005 σέ συνεργασία τής Ί. Μ. Ξάνθης και Περιθεωρίου και τής Μουφτείας Ξάνθης, μέ τήν συγχρημα-

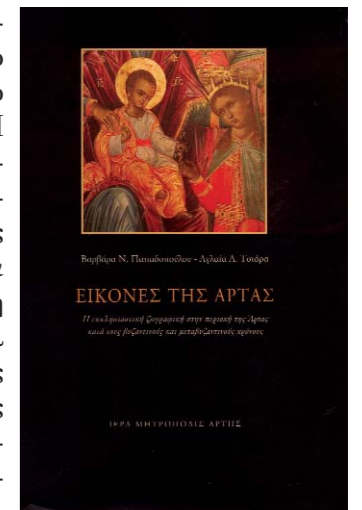
τοδότηση τής Περιφέρειας Άνατολικής Μακεδονίας και Θράκης και τής Ε.Ε.. Η έκδήλωση πραγματοποιήθηκε σέ αίθουσα τού Εύρωπαϊκού Κοινοβουλίου στίς 04.06.08 και φιλοξενήθηκε από τήν Όμάδα Έργασίας για τό Ίσλάμ τού Εύρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, υπό τήν αιγίδα τής Α΄ Άντιπροέδρου τού Εύρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ. Ρ. Κράτσα-Τσαγκαροπούλου και τού Άντιπροέδρου τού Εύρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος κ. V. Bonsignore. Τήν αντιπροσωπεία τής Ξάνθης μέ επικεφαλής τόν Σεβ. Μητροπολίτη Ξάνθης κ. Παντελεήμονα και τό Σοφολογιώτατο Μουφτή Ξάνθης κ. Έμιν Σινικόγλου, άποτελοΰσαν από τόν Πρωτοσύγκελλο τής Μητροπόλεως Ξάνθης Άρχιμ. π. Παντ. Μουτάφη, τό Σοφ. Ίμάμη κ. Έμιν Σερίφ και τόν έπιμελητή τού τόμου Δρα Γ. Τσιγάρα. Η δίγλωσση (έλληνικά και άγγλικά) αυτή έκδοση παρουσιάστηκε για πρώτη φορά έκτός Ελλάδος και άποτελεί τήν πρώτη συλλογική προσπάθεια συστηματικής καταγραφής τής θρησκευτικής κληρονομιάς τής περιοχής. Άναδεικνύει τά χριστιανικά -όρθόδοξα, ρωμαιοκαθολικά και άρμενικά-, τά μουσουλμανικά και τά έβραϊκά μνημεία τού Νομού, τεκμηριώνοντας έτσι τή μακρόχρονη ειρηνική συνύπαρξη τών τριών μεγάλων μονοθεϊστικών θρησκειών στην περιοχή.

«Εικόνες τής Άρτας»

Μία σημαντική έκδοση πραγματοποίησε ή Ί. Μ. Άρτης. Τό έργο έχει τίτλο «Εικόνες τής Άρτας» και τό ύπογράφουν δύο διακεκριμένες έπιστήμονες τής Η΄ Έφορείας Βυζαντινών Άρχαιοτήτων τών Ίωαννίνων, οί κυρίες Βαρβάρα Ν. Παπαδοπούλου (προϊσταμένη) και Άγλαΐα Λ. Τσιάρα, άρχαιολόγος, πού άσχολήθηκαν μέ τήν παρουσίαση εικόνων από ναούς και μοναστήρια τής ευρύτερης περιοχής τής Άρτας. Οί περισσότερες από τίς εικόνες αυτές είναι άγνωστες στο κοινό. Παράλληλα γίνεται συνοπτική αλλά ζουμερή άναφορά στο ιστορικό πλαίσιο, τήν άρχιτεκτονική και τήν άγιογραφία πού άναπτύχθηκε στην Άρτα από τήν βυζαντινή έποχή ως και τόν 19ο αϊ., καταλογογραφώντας τίς εικόνες κατά περίοδο. Έτσι μέ τρόπο έπιστημονικό αλλά και προσιτό στον κάθε άναγνώστη προσφέρεται μία μεγάλη σειρά εικόνων και γίνεται άναφορά σέ καλλιτέχνες πού

έργάστηκαν στην περιοχή, είτε κατάγονταν από εκεί ή προέρχονταν από γειτονικές περιοχές. Η Δυτική Ελλάδα στο σύνολό της είναι ένα άνεξερεύνητο πεδίο μαθητείας και γνώσης όχι μόνο για τήν άπαραμίλλη φυσική καλλονή της αλλά και για τούς πολιτιστικούς και πνευματικούς της θησαυρούς. Η Ί. Μ. Άρτης έκανε ένα σημαντικό βήμα πρós τήν κατεύθυνση τής κατάκτησής της από τό ευρύ κοινό, σιωπηλά αλλά σταθερά, όπως πάντα συνηθίζει ό Μητροπολίτης της, και πραγματικά τό χαρήκαμε.

Κατασκηνώσεις Ί. Μ. Ναυπάκτου και Άγίου Βλασίου 2008

Μέ τίς όνομασίες «Βασιλειάδα» και «Περιβόλι τής Παναγίας» λειτουργήσαν έφέτος οί Κατασκηνώσεις τής Ί. Μ. Ναυπάκτου και Άγ. Βλασίου στον Άγ. Παντελεήμονα Άντιρρίου. Ο προσανατολισμός τής κατασκηνώσεως τής Μητροπόλεως είναι έκκλησιαστικός και κοινωνικός, πάντα μέσα στο πνεύμα τής έλευθερίας τών ιδιαιτεροτήτων τών παιδιών και τού άλληλοσεβασμού. Η κατασκηνωτική περίοδος τών άγοριών είχε αφιερωθεί στον Μ. Βασίλειο. Ύπεύθυνος ήταν ό Άρχιμ. Καλ. Γεωργάτος. Η κατασκηνωτική περίοδος τών κοριτσιών ήταν αφιερωμένη στην Παναγία. Ύπεύθυνος ήταν ό Αιδ. Θ. Βαμβίνης. Στίς 31.08.08 στο χώρο τών κατασκηνώσεων ή καλοκαιρινή συνάντηση τού Σεβ. κ. Ίεροθέου μέ τούς φοιτητές και άποφοίτους τής Ναυπάκτου. Η ήμερίδα περιελάμβανε Παράκληση, κέρασμα, όμιλία και συζήτηση. Ο Σεβ. άνέλυσε τίς βασικές θέσεις πού έκφράζονται στο βιβλίο «Τό ύπόγειο» τού Θ.

Ντοστογιέφσκι, σέ σχέση μέ τά έρωτήματα, τίς άνησυχίες και τά πάθη τών σημερινών νέων, μέ τήν προοπτική ότι ό άνθρωπος δέν μπορεί νά βγει από τό ύπόγειό του μέ τίς δικές του δυνάμεις και δέν μπορεί νά βοηθήσει τόν έαυτό του και τόν συνάνθρωπό του όσο είναι δέσμιος τών παθών.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Πανηγυρη και έγκαίνια στην Ί. Μ. Άμπελακιωτίσσης Ναυπακτίας

Πανηγύρισε στις 15 Αυγούστου η Ί. Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Άμπελακιωτίσσης της Ί. Μ.

Ναυπάκτου και Άγιου Βλασίου. Στις λατρευτικές συνάξεις, κατά τον Έσπερινό της εορτής και την κυριώνυμη ημέρα, προΐστατο ο Σεβ. Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος. Έφέτος μαζί με το πανηγύρι της Ί. Μονής τελέσθηκαν και τα έγκαίνια της ανακαινισμένης πτέρυγας των κελλιών της Μονής, έργο που είχε ένταχθει στο Έπιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος για την «ανάπτυξη όρειων περιοχών». Επίσης οι πιστοί που παραβρέθηκαν χάρηκαν την συνεχιζόμενη ανακαίνιση του Καθολικού, τον νέο πολυέλαιο και τα νέα περίτεχνα κανδήλια του τέμπλου και της εφέστιας εικόνας.

Μνήμη του κυρού Μητροπολίτη Καστορίας Νικηφόρου Παπασιδέρη

Η Ί. Μ. Καστορίας αποτίοντας φόρο τιμής στον Μητροπολίτη Καστορίας κυρό Νικηφόρο Παπασιδέρη διοργάνωσε στις 7 και 8 Ίουνιου 2008 έκδηλώσεις μνήμης για την πρό πεντηκονταετίας κοιμήσή του, στις οποίες παρευρέθησαν ο εκπρόσωπος του Οίκ. Πατριάρχου Σεβ. Φλωρίνης κ. Θεόκλητος, ο εκπρόσωπος της Ίερας Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος Σεβ. Γρεβενών κ. Σέργιος, έννεα Σεβ. Μητροπολίτες, πολιτειακοί, πολιτικοί φορείς, συγγενείς του μακαριστού Μητροπολίτου και πλήθος κληρικών και λαϊκών. Το Σάββατο 7 Ίουνιου πραγματοποιήθηκε ήμερίδα στην οποία μίλησαν ο Σεβ. Καστορίας κ. Σεραφείμ, ο Πρωτοσύγκελλος της Ί. Μ. Φλωρίνης κ. Ίουστίνος Μπαρδάκας, ο μοναχός Μωυσής Άγιορείτης, ο Ήγούμενος της Ί. Μ. Μαυριωτίσσης Άρχιμ. Άλέξιος Γιαννιός και εκπαιδευτικοί. Σε όλες τις όμιλίες αναγνωρίστηκε ή ανιδιοτελής αγάπη, ή προσφορά και ο καθοριστικός ρόλος που έπαιξε σε χαλεπούς καιρούς και χρόνια για το γένος μας ή ιστορική μορφή του Μητροπολίτου Νικηφόρου. Την ίδια ήμέρα στον Ί. Ν. Άγ.

Άθανασίου Δισπηλιού, ιδιαίτερη πατρίδα του Μητροπολίτου, τελέσθηκε Μέγας Άρχιερατικός Έσπερινός και άκολούθησαν τα άποκαλυπτήρια της προτομής του σε κεντρικό σημείο της περιοχής. Την Κυριακή 8 Ίουνιου έ.έ. τελέσθηκε Άρχιερατικό Συλλείτουργο στον Ί. Μ. Ν. Καστορίας και άκολούθησε έπιμνημόσυνη δέηση στον τάφο του Μητροπολίτου Νικηφόρου πίσω από τον ίδιο ναό.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Οι κατασκηνώσεις της Ί. Μ. Σιδηροκάστρου

Με πολύ μεγάλη έπιτυχία λειτούργησαν και φέτος οι κατασκηνώσεις της Ί. Μ. Σιδηροκάστρου. Στη μαγευτική τοποθεσία του Άγιου Παύλου, στο βουνό πάνω από το Σιδηρόκαστρο, μέσα στα πεύκα τα παιδιά έζησαν μέρες ξεκούρασης, άνεμελιάς, παιχνιδιού, άνεφοδιασμού για τον έρχόμενο χειμώνα. Οι έγκαταστάσεις στον μεγαλύτερο βαθμό πλήρως ανακαινισμένες, τα σπίτια βαμμένα με έντονα χρώματα, έδωσαν άλλη όψη στο χώρο. Το μάτι και ή ψυχή ξεκουράζεται από την όμορφιά και την ήρεμία των χώρων και του περιβάλλοντος που δένουν άρμονικά. 130 κορίτσια στην πρώτη περίοδο και 150 άγόρια στη δεύτερη δέν είναι μικρή υπόθεση για μια τόσο μικρή Μητρόπολη. Και οι έκπληξεις κατά τη λειτουργία των Κατασκηνώσεων πολλές. Καλό δομημένο, γεμάτο πρόγραμμα, με φαντασία φτιαγμένο,

μεράκι και πολλές έκπληξεις. Οι ύπεύθυνοι Ίεροκήρυκες π. Διονύσιος και π. Ίωάννης άκούραστοι παρακολουθούσαν και κατεύθυναν επί 24ώρου βάσεως τα πάντα. Το σπουδαίο είναι ότι κανένα παιδί δέν έφυγε, δέν κούραστηκε. Έκλαιγαν άπαρηγόρητα για το χωρισμό της τελευταίας μέρας.

Νέος Κληρικός στην Ί.Μ. Φθιώτιδος

Ένα νέο θεολόγο προσοντούχο Κληρικό απέκτησε ή Ί. Μ. Φθιώτιδος με την χειροτονία σε Διάκονο και Πρεσβύτερο του κ. Ν. Γαλανόπουλου, που έτέλεσε άντιστοίχως ο Σεβ. κ. Νικόλαος στις 7.09.08 στον Μητροπολιτικό Ναό Λαμίας και την 8.09.08 στην εορτάζουσα Ί. Μ. Παναγίας Δαμάστας. Ο π. Νικόλαος Γαλανόπουλος είναι έγγαμος και πατέρας πέντε τέκνων, γλωσσομαθής και άπόφοιτος του πανεπιστημίου της Βιρτζίνια, με μεταπτυχιακό τίτλο άπό το σεμινάριο του Άγιου Βλαδιμήρου της Ν. Ύόρκης, διδάκτωρ της φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Ώξφόρδης. Διορίστηκε στην ένορία των Άγίων Άποστόλων Λαμίας και παράλληλα θα ύπηρετήσει και στα Γραφεία της Ί. Μητροπόλεως. Στο τέλος της Θ. Λειτουργίας στην Ί. Μ. Δαμάστας ο Σεβ. προχείρησε Άναγνώστη τον στρατιωτικό κ. Χρ. Καλιακούδα, έγγαμο και πατέρα τεσσάρων παιδιών, ό

όποιοι πρόκειται σύντομα να εισέλθει και αυτός στις τάξεις του Ίερού Κλήρου. Στη χειροτονία παρέστη πλήθος πιστών, οι όποιοι εξέφρασαν τη χαρά τους για τη στελέχωση της τοπικής Έκκλησίας με νέους άξιους και μορφωμένους Κληρικούς.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Η ΑΡΧΕΓΟΝΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

«Θεοῦ πάθημα καὶ τρόπαιον ὁ Σταυρὸς»
(Ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης)

Ἐὰν καὶ μόνη ἡ μνήμη τοῦ Σταυροῦ, δηλαδή τοῦ διὰ σταυροῦ θανάτου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι προδήλως κατὰ τὸν ἅγιον Ἀνδρέα τῆς Κρήτης ὑπόθεσις μεγάλης χαρᾶς λέγοντος εἰς τὸν α' λόγον εἰς τὴν παγκόσμιον ὕψωσιν τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ὅτι: «Καὶ τὸ μνησθῆναι γὰρ Σταυροῦ, χαρᾶς ὑπόθεσις πρόδηλος καὶ συστολή σκυθρωπότητος» πολλῶ μᾶλλον εὐφραίνει τὰ συστήματα τῶν εὐσεβῶν «ὁ λόγος τοῦ σταυροῦ» (Α' Κορινθ. α' 18) δηλαδή ἡ θεολογία τοῦ σταυροῦ, ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων.

1. Ἡ ἀρχέγονος κατάστασις

Ἀρχέγονον κατάστασιν εἰς τὴν θεολογίαν ὀνομάζομεν τὴν κατάστασιν ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς δημιουργίας πρὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς πτώσεως. Συμφώνως, λοιπόν, πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν τὸν ἄνθρωπον ἄκακον, εὐθύ, ἐλεύθερον, δυνάμει ἀθάνατον καὶ βασιλέα τῆς κτίσεως. Τὴν ἀρχέγονον κατάστασιν δὲ περιγράφουν μόνον τὰ ἀνωτέρω χαρακτηριστικά. Ὑπάρχουν κι ἄλλα. Ἀνεφέρθησαν αὐτὰ ἐπειδὴ ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομεῖται ὁ λόγος τοῦ θέματός μας.

Ὁ διάβολος ἐνεργῶν δολίως ἐκ φθόνου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀνέτρεψε αὐτὰ τὰ δεδομένα. Κατέστησε τὸν ἄνθρωπον πονηρόν, δηλαδή δελεαζόμενον καὶ εὐαρεστούμενον εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν κακίαν, ἐνεργοῦντα κατὰ τοῦ ἀγίου θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἄρα καὶ ὑπόδικον εἰς τὴν θείαν δικαιοσύνην καὶ ἔνοχον τιμωρίας. Καταστήσας τὸν ἄνθρωπον πονηρόν ἀμέσως ἔλαβε ἐξουσίαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ὑπέταξε γενόμενος κύριος αὐτοῦ καὶ τύραννός του. Οὕτως ἀφήρεσε τὴν διακυβέρνησιν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἀνεδείχθη ὁ ἴδιος «ἀναβαίων ἀλλαχόθεν» κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ «ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου» καὶ κοσμο-

τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς Βύρωνος
καὶ Ὑμηττοῦ κ. Δανιὴλ

κράτωρ. Αὐτὸ ἦτο ἀντίθετον τοῦ ἀγίου θελήματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν ἐδημιούργησε τὸν κόσμον διὰ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τοὺς δαίμονες. Οἱ δαίμονες διὰ δολιότητος καὶ πανουργίας τῆ ἀφελεί συνδρομῆ τῶν ἀνθρώπων ἔλαβον δύναμιν καὶ ἐξουσίαν. Τέλος ἐπληξε τὸν ἄνθρωπον τῷ κέντρῳ τοῦ θανάτου. Ἐπέφερον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸ κτύπημα τοῦ θανάτου. Καὶ ἄλλα πολλὰ δεινὰ ἐπῆλθον εἰς τοὺς ἀνθρώπους συνεπεία τῆς πτώσεως.

2. Ἡ ἀγάπη, ἡ σοφία, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν ὠραιότατην εὐχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων ἀναφωνοῦμεν πρὸς τὸν Φιλάνθρωπον καὶ Ἐλεήμονα Θεόν καὶ Πατέρα: «Ὁὐ γὰρ ἔφερεις, Δέσποτα, διὰ σπλάγγνα ἐλέους σου θεᾶσθαι ὑπὸ τοῦ διαβόλου τυραννόμενον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἦλθες καὶ ἔσωσας ἡμᾶς» (Δηλαδή: Δὲν ἄντεχες, Δέσποτα, ἔνεκεν τῆς μεγάλης ἀγάπης σου, νὰ βλέπεις τυραννόμενον ἀπὸ τοὺς διαβόλους τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἦλθες καὶ μᾶς ἔσωσες). Ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἐνέργειάν Του καὶ μὲ τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας κυρίως ὁμῶς μὲ τὴν σταυρικὴν θυσίαν Του ἀπεκατέστησε τὰ πράγματα, διώρθωσε ὅσα εἶχε καταστρέψει ὁ διάβολος κι ἔδωσε νέες δυνατότητες καὶ προοπτικές στοὺς ἀνθρώπους. Τελικῶς συνέτριψε καὶ τὸν διάβολον καὶ κατήργησε τὴν πονηρὰν τυραννίδα του. Ὅλα αὐτὰ ἐπετεύχθησαν διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου. Ὁ σταυρικὸς θάνατος εἶναι τὸ Πάθος τοῦ ἀπαθοῦς Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ νίκη Του καὶ τὸ τρόπαιόν του κατὰ τῶν δαιμόνων. Κηρύττει ὁ θεατὴς τῶν ἀρρήτων Ἀπόστολος Παῦλος: «Ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ» (Κολ. α' 15). Δηλαδή: «Ἐκεῖ εἰ τὸν σταυρὸν ἔγδυσε ἀπὸ κάθε δύναμι τὰς πονηρὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας καὶ τὰς διεπόμπευσε καὶ κατεντρόπιασεν αὐτὰς φανερά, ἐμπρὸς εἰς ὅλον τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ ἔσυρε τοὺς δαίμονες νικημένους ἐν

θριαμβευτικῆ πομπῇ. Καὶ ἐπέτυχε τοῦτο διὰ τοῦ σταυροῦ, ὁ ὁποῖος ἔγινε διὰ τὸν Χριστὸν θριαμβευτικὸ ἄρμα νικητοῦ».

Πῶς συνέβη αὐτό; Ἴδου πῶς ἀπαντᾷ ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς θεολογίας τῆς: «Ἀδίκῃ δίκῃ τοῦ δικαίου κατακριθέντος». Ὅλα αὐτὰ συνετελέσθησαν ἐπειδὴ κατεδικάσθη καὶ ἐτιμωρήθη ὁ δίκαιος, ὅπως ὁ ἀσεβὴς μὲ μιὰ ἀδικὴ δίκη. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὸν τρόπον πρέπει νὰ κατανοήσωμεν καὶ νὰ μάθωμεν τοὺς πνευματικούς νόμους, τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι ἰσχύουν αἰώνιως καὶ καθολικῶς. Ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι: «Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσιν» (Παροιμ. ε' 15). Δηλαδή, ὁ δίκαιος, ὁ φυλάσσων τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὁ ζῶν ἀναμαρτήτως, θὰ ζῆ αἰώνιως, δὲν θὰ πεθάνῃ. Συνεπεία αὐτοῦ τοῦ νόμου, ἦτο δυνατὸν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἦτο ἀναμάρτητος, δίκαιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, νὰ ζῆ αἰώνιως ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄλλὰ τί διαπιστώνομεν, ὅτι ὁ Κύριος μὲ τὴν θέλησίν Του ἀρνήθηκε, παρητήθη αὐτοῦ τοῦ δικαιοματός Του καὶ ἀπέθανεν χάριν ἡμῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θυσία Του. Καὶ ἀπέθανε ὄχι φυσικὸν θάνατον, ὅπως οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ βίαιον, ἀδικον, ἐξευτελιστικόν, ταπεινωτικὸν θάνατον ὡς «ἀνομος» δηλαδή ὡς ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν ἐσεβάσθη οὐδένα νόμον τοῦ Θεοῦ, ὡς κακοῦργος καὶ εἰδωλολάτρης. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀδικὸς δίκη, ἡ ἀδικὸς ἀπόφασις. Νὰ τιμωρηθῆ ὁ ἅγιος, ὡς εἰδωλολάτρης καὶ κα-

κοῦργος. Αὐτὸ τὸ ὅποιο δὲν ἀνέχθηκε ἡ ἄλογος δημιουργία, τὸ ὑπέμεινε μακροθυμῶν ἐκουσίως ὁ Κύριος τῆς δόξης. Τὴν ἀδικον τιμωρίαν τοῦ Χριστοῦ διεκήρυξεν ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής λέγων: «Οὗτος οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν» καὶ ὠμολόγησε ὁ Ἐκατόνταρχος: «Ὅντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν» (Λουκᾶ κγ' 43, 47).

Τοῦτο δὲ ὅλον ἦτο ἔργον τῆς ἀγάπης, τῆς σοφίας, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ.

3. Τὸ νικητικὸν ὄπλον τοῦ Σταυροῦ

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν διαπιστώνει ὁ θεϊότατος Ἀπόστολος Παῦλος: «Εἰ γὰρ ἔγνωσαν (ἐννοεῖ οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου τούτου) οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν» (Α' Κορινθ. β' 8). Δηλαδή: Ἐὰν οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου τούτου ἐγνώριζον, δὲν θὰ ἐκάρφωσαν εἰς τὸ ξύλον τῆς ἀτιμίας τὸν Κύριον τῆς δόξης. Τοῦτο ἦτο τὸ θεόσοφον δέλεαρ, κατὰ τὴν τρίτην εὐχὴν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Γουγκλισίας, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Κύριος ἠγκίστρευσε τὸν ἀρχέκακον καὶ βύθιον δράκοντα καὶ τὸν ἐδέσμευσε, τὸν ἐφυλάκισε ἐν ταρτάρῳ μὲ σειρὴς ζόφου. Τοῦ προσέφερε μὲ τὴν θέλησίν Του τὴν ἁγίαν ζωὴν Του καὶ τὴν ἀναμάρτητο σάρκα Του. Κι ἐκεῖνος ὁ θρασὺς καὶ ἐπηρμένος εὐχαριστῶς ἐδέχθη νὰ λάβῃ αὐτὰ. Ἄλλὰ ἀναφωνεῖ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας: «Ὁ Ἄδης κάτωθεν ἐπικράνθη συναντήσας σοι» (ιδ' 9). Καὶ θεολογεῖ ὁ χρυσορρήμων: «Ἐσκύλευσε τὸν ἄδην, ὁ κατελθὼν εἰς τὸν ἄδην. Ἐπικράνεν αὐτὸν γευσάμενον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ... Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεπαίχθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεκρώθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ καθηρέθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐδεσμεύθη. Ἐλαβεν σῶμα καὶ Θεῷ περιέτυχεν».

Ὁμιλῶν προφητικῶς περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὴς Του: «Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω» (Ἰωάν. ιβ' 31).

Ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου, ὁ διάβολος ἐκρίθη καὶ ἐξεβλήθη διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

«Τὸ σταυρὸν σου προσκυνοῦμεν Δέσποτα, καὶ τὴν ἁγίαν σου ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν».

Του Πρωτ. κ. Βασιλείου Θερμού

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ στην Αμερική κατά τις πρώτες μέρες του Οκτωβρίου 2007 περιείχε στιγμές και εμπειρίες που θεώρησα ότι αξίζει να μοιραστῶ με τους αγαπητούς αναγνώστες. Επρόκειτο για την πρόσκληση τῆς «Ἀδελφότητος Κληρικῶν» τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς νὰ δώσω δυὸ ὁμιλίες στὴν τριήμερη σύναξη περίπου 100 κληρικῶν ἀπὸ ὅλες τὶς γωνιές τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ πρώτη εὐχάριστη ἐκπληξὴ ὑπῆρξε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ὑπαρξὴ τῆς ἀδελφότητος. Σὲ μίᾳ χώρα μὲ μέγεθος σὰν τῆς Εὐρώπης οἱ κληρικοὶ

νὰ ὑποβοηθεῖται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι στὴν Ἀμερικὴ ἐλάχιστοι κληρικοὶ ἔχουν συνεφημέριο...

Ἐνα τρίτο ἐνδιαφέρον σημεῖο ἦταν ἡ παράκληση ποὺ τελέσθηκε κάποιον βράδυ γιὰ ἓναν ἀπόντα κληρικό ποὺ ἦταν σοβαρὰ ἄρρωστος. Πάλι ἐντυπωσιάζει τὸ γεγονός ὅτι νοιάστηκαν γιὰ ἓνα μέλος τοῦ σώματος ποὺ βρισκόταν κάποιες ὥρες μὲ τὸ ἀεροπλάνο μακριά. Στὴν παράκληση ἔψαλαν ὅλοι μαζί οἱ κληρικοὶ δημιουργώντας μίᾳ συγκινητικὴ ἀτμόσφαιρα.

Ὡς πρὸς τὶς ὁμιλίες τῆς συνάξεως τώρα. Ἐχώρισε ἡ εἰσήγησις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Δημητρίου, καθηγητῆ πολλῶν ἀπὸ τοὺς παρισταμένους, γιὰ τὴ θεολογικὴ τῆς βαρύτητα. Ὁ ὁμιλητὴς ἀνέλυσε τὴ σημασίᾳ τῆς μαθητείας στὴν Καινὴ Διαθήκη: τόνισε ὅτι δὲν ἀποτελεῖ διανοητικὴ διαδικασία ἀλλὰ ὑπαρξιακὴ μίμηση καὶ συμμετοχὴ στὴ ζωὴ τοῦ Διδασκάλου, τοῦ Χριστοῦ, κάτι ποὺ κορυφώνεται καὶ ἀναδεικνύεται στὸ Πάθος. Θύμισε μάλιστα τὸ τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου λίγο πρὶν τὸ μαρτύριό του: «*Τώρα ἀρχίζω νὰ γίνομαι μαθητῆς*». Ἐπισήμανε δὲ τὸ αὐτονόητο, πὼς ἡ ἀποστολὴ τοῦ κληρικοῦ συνίσταται σὲ διαρκὴ μαθητεία πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὑπὸ τὶς παραπάνω προϋποθέ-

σεις.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπαινέσει τοὺς κληρικούς του γιὰ τὸ ἔργο στὸ ὁποῖο ἐπιδίδονται ὑπὸ δύσκολες συνθήκες, καθὼς καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι συμπαρίστανται γενναιόδωρα. Πράγματι, ὅπως ἀνέφερε, ὑπῆρξαν ἐνορίες οἱ ὁποῖες συγκέντρωσαν σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα μεγάλα ποσὰ (τῆς τάξεως τῶν 13.000-17.000 δολλαρίων) μὲ σκοπὸ τὴν ἐνίσχυση τῶν πυροπαθῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλη ἐνδιαφέρουσα ὁμιλία ἔγινε ἀπὸ τὸν π. Μιχαὴλ Κοιτογιώργη, ὑπεύθυνον τῆς Ἀρχιεπι-

Τὰ ἐρωτήματά σας καὶ οἱ προτάσεις σας νὰ ἀπευθύνονται στὸν π. Βασίλειο Θερμό, Ἐρατοῦς 11, Παλλήνη 153 51 ἢ στὸ thermosv@otenet.gr.

«Τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος»

τῆς ἔχουν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν σχηματίζει ἓνα σῶμα τὸ ὁποῖο ἐπιδίδεται σὲ διάφορες δραστηριότητες, εἴτε ποιμαντικῶν ἐνδιαφέροντος ὅπως αὐτὴ, εἴτε συμπαραστάσεως σὲ χειμαζομένους κληρικούς. Πράγματι, ἓνα εἰδικὸ ταμεῖο ἔχει συσταθεῖ γιὰ τὴν οικονομικὴ ἐνίσχυση κληρικῶν οἱ ὁποῖοι τὴν ἔχουν ἀνάγκη. Ἐπίσης ἐτοιμάζεται πρόγραμμα ἐπιμορφώσεως τῶν κληρικῶν γιὰ τὴ βελτίωση τοῦ κηρύγματος.

Ἡ δευτέρη εὐχάριστη ἐκπληξὴ σχετιζόταν μὲ τὴν ὁμορφὴ ἀτμόσφαιρα μεταξὺ τῶν συνέδρων. Ἡ ἀραιὴ συχνότητα παρόμοιων εὐκαιριῶν συναντήσεως λόγῳ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων μεταξὺ τῶν ἐνοριῶν τοὺς ἔκαμε νὰ χαίρονται ποὺ βλέπουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, πολλῶ μᾶλλον ποὺ συναντοῦσαν καὶ παλιούς συμφοιτητῆς τους στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Φυσικὰ δὲν ἀγνοῶ ὅτι παντοῦ ὑπάρχουν τὰ ἀνθρώπινα καὶ πουθενὰ οἱ καταστάσεις δὲν εἶναι ἰδανικές, ὅμως σημείωσα αὐτὴ τὴν ἀδελφωσύνη, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως

σκοπῆς ἐπὶ τῶν δικαστικῶν διερευνήσεων παραπτώματων κληρικῶν. Μὲ ἀφορμὴ ἐλάχιστες περιπτώσεις σκανδάλων, ὁ ὁμιλητὴς ἐπισήμανε τοὺς κινδύνους οἱ ὁποῖοι ἐλλοχεύουν στὴν ἀνθρώπινη φύση μας ἂν δὲν προσέξουμε καὶ προσέφερε χρήσιμες πρακτικὲς συμβουλές γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε ἔγκαιρα ἐπερχόμενους κινδύνους, εἴτε προερχόμενους ἀπὸ ἄλλα πρόσωπα, εἴτε ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδίων.

Ὡς πρὸς τὶς εἰσηγήσεις τοῦ ὑπογράφοντος, ἡ πρώτη ἀναφερόταν στὶς ποιμαντικὲς μας σχέσεις καὶ στὸ πὼς αὐτὲς μποροῦν νὰ προάγουν τὴν αὐτογνωσίᾳ μας καὶ τὴν πνευματικὴ μας ὠρίμανση. Ἀναλόγως ἂν σχετιζόμαστε μὲ ἄντρες, γυναῖκες, καὶ νέους, ἢ μὲ πιστοὺς, ἀδιάφορους, ἄθεους, καὶ αἰρετικούς, τὰ συναισθήματά μας ἐπηρεάζονται, γι' αὐτὸ καὶ μεταβάλλεται ἡ συμπεριφορὰ μας. Μερικὲς φορές ἀθέλητα, βέβαια, ἢ καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε. Ὅσο περισσότερο προοδεύουμε στὴ διαπίστωση τῶν συναισθημάτων μας καὶ στὴν ἀνακάλυψη ἄγνωστων πλευρῶν μας, τόσο ὠριμάζουμε ὡς ἄνθρωποι καὶ ὡς ποιμένες. Οἱ ποιμαντικὲς μας σχέσεις μποροῦν νὰ γίνονται, χωρὶς ὑπερβολή, ὁδὸς μετανοίας καὶ σωτηρίας!

Ἡ δευτέρη εἰσήγησις ἀναφερόταν στὴν οἰκογένεια τοῦ κληρικοῦ, μὲ ἔμφαση στὸ ἱερατικὸ ζεῦγος. Δεδομένου ὅτι ἡ παράδοσις τῆς ἔγγαμης ἱερωσύνης ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητη εὐλογία τὴν ὁποία μας κληροδότησαν οἱ Πατέρες μας, ἡ ὀρθὴ ἐπιλογή συζύγου καθίσταται ὄρος ἀναντικατάστατος γιὰ μίᾳ ἐπιτυχῆ ἱερωσύνη. Ἀπὸ αὐτὴν ἐξαρτᾶται ἂν ὁ κληρικός θὰ εἶναι χαρούμενος ἄνθρωπος καὶ ἀποτελεσματικὸς ποιμένας. Ἐπὶ πλέον ἀπαιτεῖται διαρκὴς ἐπιμέλεια τοῦ συζυγικοῦ δεσμοῦ καὶ ἐμβάθυνση τῆς ἀγάπης. Δὲν πρέπει νὰ χαθεῖ ἡ ἰσορροπία μεταξὺ οἰκογένειας καὶ ἐνορίας. Ὑπὸ τὶς προϋποθέσεις αὐτές, ἄλλωστε, ὁ κληρικός προστατεύεται σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ ἀνεπιθύμητες καταστάσεις καὶ πιθανὲς πτώσεις.

Τόνισα ὅτι τὰ παιδιά τοῦ κληρικοῦ μεγαλώνουν μέσα σὲ μίᾳ ἰδιόμορφῃ οἰκογένεια, ὅπου ἀπαιτεῖται ἰσορροπία ἰδιωτικότητος καὶ κοινωνικότητος. Ἡ ἐπιτυχημένη ἄσκηση τῆς ἱερωσύνης δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀναπληρώσει τυχὸν ἐλλείμματα ψυχικῆς ἐπαφῆς μεταξὺ πατέρα καὶ παιδιῶν. Ἡ προσεκτικὴ καὶ μὲ διά-

κριση ἀγωγή, σὲ κλίμα σεβασμοῦ τῆς προσωπικότητός τους καὶ ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, θὰ μετατρέψει τὴν ἰδιομορφία τῶν παιδιῶν σὲ πλεονέκτημα καὶ ὄχι σὲ μειονέκτημα. Στὴν φυσιολογικὴ ἀνάπτυξή τους θὰ συντελέσει ἂν ὁ κληρικός καὶ ἡ σύζυγός του βιώνουν ἐν χαρᾷ τὸν γάμο καὶ τὴν ἱερωσύνη.

Μὲ ἐνθουσιασμό ἔγινε δεκτὴ (ὅπως καὶ στὴν Ἑλλάδα σὲ ἀνάλογες εὐκαιρίες) ἡ ἄποψη πὼς ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση, ὁ ἐπίσκοπος, ὁ πνευματικός, καὶ ἡ ἐνορία, χρειάζεται νὰ ἀγκαλιάσουν μὲ στοργὴ τὴν ἱερατικὴ οἰκογένεια καὶ νὰ προσφέρουν τὶς συνθήκες ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἄριστη κατὰ τὸ δυνατόν ἀνάπτυξή της. Ὁ κόπος ποὺ θὰ καταβληθεῖ ἐν προκειμένῳ γιὰ νὰ ἐκπληρώσει τὴν διπλὴ τῆς ἀποστολή, θὰ ἀποδώσει στὸ σύνολο ἐκκλησιαστικὸ σῶμα ἐν καιρῷ. Ἐνδεικτικὰ σημεῖα φροντίδας πρὸς τὴν ἱερατικὴ οἰκογένεια θὰ ἦταν: ἡ καλλιέργεια ὀρθῆς Θεολογίας περὶ γάμου καὶ ἱερωσύνης, ἡ ἐπιμελημένη ποιμαντικὴ ἐργασία μὲ τοὺς ὑποψηφίους καθὼς καὶ μὲ τὶς πιστὲς νέες γυναῖκες, ἡ ἰδιαίτερη προσοχὴ κατὰ τὴν ἐπιλογή καὶ χειροτονία, ἡ ἀνακάλυψη ὑγιῶν ζευγῶν πιστῶν χριστιανῶν πρὸς καλλιέργεια ἱερατικῆς κλίσεως, ἡ μεσολάβηση ἐπαρκοῦς χρόνου μεταξὺ γάμου καὶ χειροτονίας, ἡ ἀνάθεση στὸν κληρικό λελογισμένων καθηκόντων τὰ ὁποῖα θὰ συμβαδίζουν μὲ τὴν φάση ζωῆς τῆς οἰκογένειας καὶ δὲν θὰ δυσχεραίνουν τὴν ἀνάπτυξή της, ἡ καλλιέργεια προσωπικῆς ἐπαφῆς τοῦ Ἐπισκόπου μὲ τὰ μέλη τῆς ἱερατικῆς οἰκογένειας, ἡ δημιουργία εὐκαιριῶν συναναστροφῆς καὶ συμποληματισμοῦ τῶν ἱερατικῶν οἰκογενειῶν, ἡ ἀποφυγὴ σκανδαλισμοῦ τῆς ἱερατικῆς οἰκογένειας, ἡ δημιουργία δομῶν καὶ τρόπων προσφορᾶς βοήθειας σὲ ἱερατικὲς οἰκογένειες ποὺ βρίσκονται σὲ κρίση κ.π.ᾶ.

Ἡ αἴσθησις ποὺ ἔχω ἀποκομίσει ἀπὸ ἐπαφὲς μὲ πολλοὺς ἀμερικανοὺς εἶναι πὼς ἡ Ὁρθόδοξη Ἀμερικὴ προοδεῖ πνευματικά. Νομίζω πὼς οἱ προσευχῆς μας ἀξίζει νὰ συνοδεύουν τοὺς συλλειτουργοὺς μας ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται νὰ δίνουν τὴ μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου στὴν τόσο ἀχανὴ καὶ ἰδιότυπη αὐτὴ χώρα.

Καπετάν Κώττας: ‘Ο πρώτος τῶν πρώτων*

Τοῦ κ. Νικολάου Τούλια

Πολλοὶ ὑποστηρίζουν πὼς ἡ Ἱστορία γράφεται ἀπὸ τοὺς λαοὺς. Ἄλλοι λένε πὼς γράφεται ἀπὸ τὸν Ἕνα: τὸν πιστό, πὺ εἶναι προφήτης καὶ γίνεται λαμπάδα καὶ ὀλοκαύτωμα στὴν πίστη του.

Πιστεύω πὼς καὶ οἱ δύο πλευρὲς ἔχουν δίκαιο. Ὁ Ἕνας γράφει στὴν Ἱστορία, μὰ αὐτὸς ὁ Ἕνας εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ. Εἶναι, δηλαδή, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ λαός. Τέτοιος, ὁ Ἕνας γιὰ τὴν Μακεδονία, εἶναι ὁ καπετάν Κώττας.

Εἶναι αὐτὸς πὺ, ἐδῶ ψηλά στὰ Κορέστια, ἀπὸ τὶς Πρέσπες ὡς τὴν Καρατζόβα, ἔγινε εἰκόνημα πλάι στὴν Παναγιά καὶ γι’ αὐτὸν ἀνάβει τὸ καντήλι ἡ Μακεδονία, αὐτὸν στὸν ὁποῖο ὑποκλίνεται ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς.

Συγκεντρωθήκαμε σήμερα ἐδῶ, γιὰ νὰ τιμήσουμε τὸν Καπετάν Κώττα, τὸν πρῶτο Μακεδονομάχο. Δὲν μποροῦσε νὰ βρεθῆ καλύτερος τίτλος γιὰ τὸν νευρώδη καὶ ὀστεώδη, χαμηλοῦ ἀναστήματος, φαλακρό, μὲ μικρὰ φωτεινὰ μάτια καὶ μακρὸ γυριστὸ μουστάκι, πὺ εἶχε γεννηθῆ ἐδῶ, στὴν Ρούλια τὸ 1863.

Ὁ καπετάν Κώττας, ὑπῆρξε ὁ Μακεδονομάχος πρὶν τοὺς Μακεδονομάχους καὶ δὲν κατανοῶ τὴν ἀνιστόρητη ἀπόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας νὰ ὀρίσει τὸ 1904 ὡς ἑναρξὴ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα. Ἡ μᾶλλον τὴν κατανοῶ ἀπόλυτα. Ἄν γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος ὁ Μακεδονικὸς Ἀγῶνας ἄρχισε τὸ 1904, γιὰ τὸν Μακεδονικὸ Ἑλληνισμὸ ὁ ἀγῶνας ξεκινᾶ τὸ 1870 μὲ τὴ δημιουργία τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας καὶ ἰδίως τὸ 1878 μὲ τὴν Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἀπλῶς, μὲ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος περὶ ἄλλα ἐτύρβαζε καὶ ἐκοιμᾶτο τὸν ὕπνο τοῦ δι-

καίου (οἱ ὅποιες ἐξαιρέσεις, ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἄποψη).

Ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς ἀνέλαβε μόνος του τὴν αὐτοάμυνά του καὶ ὁ καπετάν Κώττας, πὺ ἦταν ἀληθινὸς πολυτεχνίτης, καλλιεργοῦσε ἕναν μικρὸ κλῆρο, πουλοῦσε λίγα ζαρζαβατικά καὶ ἔκανε τὸν πανδοχέα, ἔφτιαχνε κεριά καὶ ἐκτελοῦσε δουλειὲς τοῦ ποδαριοῦ... Διετέλεσε ἐπίσης καὶ μουχτάρης (κοινοτάρχης) στὸ χωριὸ του, ἐδῶ στὴ Ρούλια. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦταν ὁ μπροστάρης, ὁ ἐκδικητῆς καὶ ὁ τιμωρός...

Ἐκδικητῆς καὶ τιμωρός γιὰτὶ ἐδῶ πάνω –Κορέστια καὶ Πρέσπες– ὁ τουρκικὸς ζυγὸς ἦταν βαρύτερος, καθὼς οἱ ντόπιοι τσιφλικάδες, οἱ ἀδίστακτοι Ἀλβανοὶ μπέηδες, πὺ ἀπομυζοῦσαν καὶ τὸν τελευταῖο παρά, χωρὶς νὰ λογαριάζουν τοὺς ὀθωμανικοὺς νόμους... Τὸ τυραννικὸ αὐτὸ καθεστῶς ἀψήφησε ὁ Κώττας, πιστὸς στὴν κλέφτικη παράδοση καὶ ἀναδείχθηκε σὲ ἀφοσιωμένο ὑπερασπιστῆ τῶν τοπικῶν δικαιωμάτων...

Εἶχε πολλὲς διαφορὲς μὲ τὸν Κασίμπεη τῆς Καπέσνιτσα, ὁ ὁποῖος κατεῖχε μὴ μεγάλη ἔκταση στὸ ὄροπέδιο τῆς Φλώρινας. Μὴ διαφορά, γιὰ παράδειγμα, ἀφοροῦσε ἕνα χάρι πὺ ἀνῆκε στὴν Ἐκκλησία, ἐνῶ μὴ ἄλλη εἶχε νὰ κάνει μὲ τὴν λειτουργία ἑνὸς νερόμυλου, πὺ στεροῦσε τὶς γειτονικὲς κοινότητες ἀπὸ τὸ ἀναγκαῖο γιὰ ἄρδευση νερό. Ὁ Κώττας ἀντιτάχθηκε ἐπίσης στοὺς Τούρκους ὑπαλλήλους πὺ γύρευαν τρόφιμα γιὰ τὴν στρατιωτικὴ ἐπιμελητεία. Τὸ τὸλμημα αὐτὸ τοῦ στοίχισε κάποτε ἕνα γερὸ ραβδισμό, στὴ συνέχεια, ὄμως, παρουσιάστηκε ἀγέρωχος στὶς ἀρχὲς στὴν Καστοριά γιὰ νὰ ὑποβάλει διαμαρτυρία μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τοῦ χορηγηθῆ ἀποζημίωση.

Ἡ φήμη του εἶχε ἐξαπλωθῆ τόσο, ὥστε πολλὰ χωριά ἄρχισαν νὰ προσκαλοῦν αὐτὸν καὶ τὸ Σῶμα του γιὰ προστασία. Ἐνέπνεε φόβο στοὺς

Τούρκους ἀξιωματοῦχοι καὶ στοὺς ἀνθρώπους τῶν μπέηδων, καὶ ὅσοι τὸλμησαν νὰ τὸν ἀψηφήσουν βρῆκαν ἄσχημο τέλος στὰ χέρια του. Μετὰ ἀπὸ κάθε κατόρθωμα συνήθιζε νὰ πηγαινὶε στὸ βυζαντινὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Τριάδας στὸ Πισοδέρι καὶ νὰ προσκυνᾶ, χωρὶς ποτὲ νὰ μάθει ἂν τὸ ἔκανε γιὰ νὰ ζητήσῃ συγχώρεση γιὰ τὸ αἷμα πὺ χύθηκε ἢ γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Παρθένο πὺ τὸν εὐλόγησε νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν γῆ ἀπὸ ἕναν ἀκόμη κακοῦργο. Τὸ παράδοξο εἶναι ὅτι, ἐνῶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ θύματά του ἦταν Τουρκαλβανοὶ, ὁ ἴδιος ἔγινε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἥρωες τοῦ ἀλβανικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ τραγούδι γιὰ τὸν Κώττα.

Ἕνα ἄλλο ἐνδιαφέρον σημεῖο εἶναι ὅτι διατηροῦσε ἀγαθὲς σχέσεις μὲ τοὺς Τούρκους στρατιῶτες καὶ χωροφύλακες, μὲ τοὺς ὁποῖους περνοῦσε πάντα τὴν ἡμέρα του χωρὶς ποτὲ νὰ τὸν ἐνοχλήσουν.

Ἄν καὶ εἶχε γεννηθῆ καὶ βαπτισθῆ ὀρθόδοξος καὶ ζοῦσε σὲ κοινότητα κυρίως πατριαρχική, σὲ κάποια φάση τῆς ζωῆς του εἶχε γίνῃ ἐξαρχικός. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ πιθανῶς δὲν σήμαινε πολλὰ γιὰ τὸν Κώττα, γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν εἶχε διαφορά ἂν ἡ λειτουργία γινόταν στὰ ἑλληνικὰ ἢ στὰ σλαβικά. Ἦταν πάντως πιστός. Ὡς γνήσιος κλέφτης καταδίκασε τοὺς ἀδιάκριτους φόρους χριστιανῶν. Ὁ ἴδιος, πάντως, εἶχε σκοτώσει πρὸς τὸ τέλος τοῦ 1900 τὸν Σέρβο δάσκαλο τῆς Καστοριάς Σοτὶρ Ποσβί-

λι, μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ κομιτάτου. Ὁ Κώττας ἦταν ἐπίσης αὐτὸς πὺ «καθάρισε» καὶ τὸν Ἰβάντσε ἀπὸ τὸ Ντέβενι.

Ὁ καπετάν Κώττας δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ γιὰτὶ οἱ νεαροὶ ἐπαναστάτες ἔπρεπε νὰ ἀγοράζουν ὄπλα στὴν Ἑλλάδα μὴ λίρα περίπου τὸ ἕνα κι ὕστερα νὰ ὑποχρεώνουν τοὺς φτωχοὺς χωρικοὺς νὰ τ’ ἀγοράζουν μὲ ἐξωφρενικὸ τίμημα, τὴν στιγμὴ πὺ θὰ μποροῦσαν νὰ τὰ εἶχαν προμηθευτεῖ πολὺ πιὸ φθηνὰ ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς τῆς περιοχῆς τους.

Γι’ αὐτοὺς καὶ ἄλλους, καθαρὰ προσωπικοὺς λόγους, ὁ Κώττας εἶχε τραβηχτεῖ μακριὰ ἀπὸ τοὺς πράκτορες τῆς ΕΜΕΟ καὶ στὰ τέλη τοῦ 1901 ἐργαζόταν ἐναντίον της. Ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης, ἄλλη μὴ ἐξέχουσα ἐκκλησιαστικὴ μορφή τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα ἦταν πλήρως ἐνημερωμένος γιὰ τὴν λειτουργία τῆς ΕΜΕΟ καὶ τὴν ιδιόμορφη θέση τοῦ Κώττα. Γνώριζε ἐπίσης τὰ πάντα γιὰ τὰ σχέδια ἀγορᾶς ὄπλων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα...

Στὰ τέλη τοῦ 1901 ὁ Καραβαγγέλης κατόρθωσε μὲ μεγάλη δυσκολία νὰ κανονίσει μὴ συνάντηση μὲ τὸν Κώττα στὸ χωριὸ Τίρνοβο, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Ρούλια. Σύμφωνα μὲ τὴν περιγραφή τοῦ ἰδίου τοῦ Καραβαγγέλη, ἦταν μεσάνυχτα ὅταν συναντήθηκαν καὶ συνέχισαν νὰ συνομιλοῦν μὲχρι τὴν αὐγή. Ὁ Καραβαγγέλης εἶπε στὸν Κώττα: «εἰσεῖς εἴσαστε Ἑλληνας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, καὶ πέρα-

* Ὁμιλία κατὰ τὶς ἐκδηλώσεις πὺ εἶχε ὀργανώσει παρουσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἡ Γ. Μ. Καστοριάς (6.11.05) μὲ τὴ συμπλήρωση ἑκατὸ ἐτῶν ἀπὸ τὸ θάνατό του.

σαν οι Σλάβοι και σās εξεσλάβωσαν. Η μορφή σας είναι ελληνική και η γη που πατούμε είναι ελληνική. Το μαρτυρούν τα αγάλματα που είναι κρυμμένα μέσα της. Και αυτά είναι ελληνικά κι οι επιγραφές είναι ελληνικές. Έπειτα η Έκκλησία μας και το Πατριαρχείο έ πρωτοστάτησαν πάντοτε στην ελευθερία. Ένω η Βουλγαρία δέν στάθηκε ικανή ώστε η ίδια να ελευθερωθεί, παρά την ελευθέρωση η Ρωσία. Και σύ περιμένεις τώρα να ελευθερώσει την Μακεδονία; Και φαντάζεσαι πώς είναι ποτέ δυνατόν η ευρωπαϊκή διπλωματία να κατακυρώσει την Μακεδονία στην Βουλγαρία και προπάντων την Φλώρινα και την Καστοριά, που απέχουν μόλις δύο μέρες από τα ελληνικά σύνορα, ένω από τα βουλγαρικά απέχουν έπτά;... Άπό σήμερα, του είπα, θά είσαι μαζί μας, θά είσαι ο πρώτος. Θά σε στείλω κάτω να γνωρίσεις τους Έλληνες βασιλείς και τα παιδιά σου θά τα στείλω στην Ελλάδα να σπουδάσουν»....

Τιμούμε σήμερα τον Μακεδονομάχο που έκπαίδευσε μιὰ σειρά από εξαίρετους Μακεδονομάχους που θά γίνονταν κατόπιν εξαίρετοι καπετάνιοι: Ο Σίμος άπ' τὰ Άλωνα, ο Μακρής, ο Καούδης, ο Νταλίπης, ο Κύρου, ο Μελέτσκος ή Παναγιωτίδης, ο Βαγενās, ο Κολίτσης, ο Νταηλάκης, ο Γρηγορίου, ο Πύρζας, ο Παπās, ο Παρασκευαΐδης, ο Περράκης... Τιμούμε σήμερα τον καπετάνιο που έπεσε θύμα προδοσίας και τον Ίούνιο του 1904 αΐφνιδιάστηκε από τουρκικό άπόσπασμα έδω στο σπίτι του Ρούλια και φυλακίστηκε στο Μοναστήρι... που για μās θά είναι πάντα μοναστήρι, για άλλους είναι Μπίτολα... Τό Άτ-Παζάρ πάντα είναι γιομάτο κόσμος. Η κεντρική μεγάλη πλατεία του Μοναστηρίου. Έκει γίνεται τό παζάρι, ο περίπατος, τό άλισβερίσι...

Μά σήμερα ψυχή δέν έχει...

Στή μέση της πλατείας ύψώνεται ένας στύλος, που σχηματίζει ένα μεγάλο κεφαλαίο Γ μ' ένα σκουλί, που λεύτερο πηγαίνει κατά τα κέφια του άέρα. Τόν άγέρα που σήμερα χαλάει τον κόσμο.

Ο ήλιος άκόμα δέν έχει καλοβγει, όταν τον φέρνουν. Στρατιώτες μπροστά να κοιτάνε με ύποψια τα στενώματα, άλλοι στρατιώτες μ' έφ' όπλου λόγη, άξιωματικοί να δίνουν τον τόνο στο βάδισμα κι ο κύκλος άδειος, και μέσα στον κύκλο ο καπετάνιος. Δύο δεσμοφύλακες, θεριά ως έκει πάνω, τον κρατούν από τους ώμους και

τον σπρώχνουν... Πίσω πάλι, όλη θαρρείς ή Τουρκία να συνοδεύει τον Ένα...

Ο Κώπτας περπατάει με μεγάλες δρασκελιές. Τα σχισμένα, ματωμένα χείλια του χαμογελούν. Τι τον νοιάζει τώρα εκείνον για τις διαταγές που δίνονται, τί τον νοιάζει για τό σκουλί που βάζουν στο λαιμό του; Ποιός άκούει τον εισαγγελέα που διαβάζει την καταδικαστική άπόφαση, ποιόν ρωτάνε: «Έχεις τίποτα να πεις;»

Τούτη την ώρα ο Κώπτας χαΐδεύει τα κεφάλια των παιδιών του, μπαίνει στο σπίτι του, παίρνει την Ζωή στην άγκαλιά του, χορεύει μαζί της, βγαίνει στο χαγιάτι, βλέπει άπέναντι στο Πράσινο, άκούει τό ποτάμι, καμαρώνει τα κάστανα που έχουν σχεδόν γίνει μέσα στο καυκαλό τους, κουνάει τό χέρι στους συντοπίτες του, πηγαίνει στο Άνταρκτικο κρατώντας στην χούφτα του ένα νόμισμα. Βρίσκει έκει τον Βασίλη, τον παπά-Δημήτρη, όλα τα παλικάρια του και άνεβαίνουν μαζί ως τις λίμνες. Οί καλαμιές τρεμουλιάζουν, τό νερό είναι φουσκωμένο, ο Άγιος Άχίλλειος άντιστέκεται έρημος, μοναχός στο τόσο νερό. «Ματοβαμμένες λίμνες μου», ψελλίζει κι είναι όλος εϋτυχία που τις άντίκρισε πάλι.

—Λοιπόν καπετάνιο, θές τίποτα; Άνυπόμονη είναι ή φωνή.

Τότε συνέρχεται ο Κώπτας. Τα μάτια του άστράφτουν στ' αυγινό φως κι οί πληγές του τώρα, θαρρείς και χάθηκαν. Κι ή φωνή του που την ξέραν τα φαράγγια των Κορεστίων και οί Πρέσπες, βουερή σαν όλους μαζί τους άγέρηδες να 'χε μέσα της τάρραξε τό κοιμισμένο Μοναστήρι.

—Ντα ζίβι γκ(ι)ρτσια (να ζει ή Ελλάδα), στην υτοπολαλιά...

Και δίνει ένα σάλτο τό λιοντάρι, κλοτσάει τό σκαμνί που πάταγε, τρεμοπαίζει τρομαγμένο τό σκουλί, σιτώνεται τό σκουλί, μπαίνει βαθιά στην στεγνή σάρκα τό σκουλί, τό κορμί ταλαντεύεται βίαια, τό βάρος μεγαλώνει, κρατάει για λίγο τό κόκαλο στον τράχηλο, δέν άντέχει άλλο τό κόκαλο, ανατριχιαστικά σπάει, τα μάτια βγαλμένα άπ' τις κόγχες τους, άγριεμένα, κοιτούν άκόμη προς τις λατρευτές λίμνες.

Ο άγέρας, που για μιὰ στιγμή σταμάτησε, θέλησε να νανουρίσει τό παλικάρι. Άλαφρά, μη τό ξυπνήσει, τό λίκνισε. Κι ο ήλιος ήρθε τρυφερά και τον άσπαστηκε στο στόμα...

Ήταν 27 Σεπτέμβρη του 1905.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Του κ. Κωνσταντίνου Χολέβα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέρ του Μαθήματος των Θρησκευτικών

Ο δαίμων του Τυπογραφείου έκοψε κάποιες φράσεις από ένα σχόλιο που δημοσιεύσαμε στον ΕΦΗΜΕΡΙΟ του Ίουνίου 2008. Λόγω της έπικαιρότητας του ζητήματος και λόγω της προσφάτου συζητήσεως για τα Θρησκευτικά στα ελληνικά σχολεία, έπαναλαμβάνουμε την έιδηση στην πλήρη μορφή της: Θά συνεχισθεί χωρίς αλλαγές και έμπόδια ή διδασκαλία των Θρησκευτικών για τους μαθητές των Ευρωπαϊκών Σχολείων, δηλαδή των Σχολείων τα όποια άπευθύνονται σε παιδιά ύπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Βρυξέλλες, Στρασβούργο κ.λπ.) και τα όποια διευθύνονται και χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Έπιτροπή, άνώτατο όργανο της Εϋρ. Ένώσεως. Στα Σχολεία αυτά τό μάθημα έχει καθαρά όμολογιακό περιεχόμενο και όχι θρησκευολογικό. Δηλαδή για τους μαθητές από την Ελλάδα, την Κύπρο, την Βουλγαρία κ.λπ. ή διδασκαλία άρχίζει από την Α' τάξη του Δημοτικού με βάση την Όρθόδοξη Πίστη, οί δε διδάσκοντες και ή ύλη όρίζονται από τον οικείο Μητροπολίτη του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Σε διπλανή αίθουσα τα παιδιά από την Ίσπανία, την Ίταλία κ.λπ. διδάσκονται τό μάθημα με βάση την Ρωμαιοκαθολική Όμολογία κ.ο.κ. Σε σχετική άπάντηση (με ήμερομ. 27.5.2008) του Έπιτρόπου Σίμ Κάλλας προς τον Εϋρωβουλευτή Μανόλη Μαυρομμάτη τονίζονται μεταξϋ άλλων και τα έξης: «Η Έπιτροπή δέν σκοπεύει σε καμία περίπτωση να καταργήσει τό μάθημα των Θρησκευτικών. Υπενθυμίζουμε ότι τον Ίανουάριο του 2006 καθως και τον Ίανουάριο του 2008, τό Άνώτατο Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Σχολείων έπιβεβαίωσε ότι τα μαθήματα των Θρησκευτικών και της Ηθικής άποτελούν αναπόσπαστο μέρος του προγράμματος των Ευρωπαϊκών Σχολείων». Όπως πληροφορούμεθα στα Ευρωπαϊκά Σχο-

λεία τό μάθημα των Θρησκευτικών θεωρείται ισότιμο με τα υπόλοιπα μαθήματα. Κατά συνέπεια, οί κανόνες του έλαχίστου άριθμού μαθητών, της συγκεντρώσεως των μαθητών και της έπαναλήψεως της τάξης, που ισχύουν για όλα τα διδασκόμενα μαθήματα, έφαρμόζονται και στο μάθημα των Θρησκευτικών. Και μιὰ ένδιαφέρουσα έπισήμανση. Στα σχολεία των Εϋρω-ύπαλλήλων τα παιδιά που ζητούν άπαλλαγή από τό όμολογιακό μάθημα των Θρησκευτικών ύποχρεούνται να παρακολουθήσουν τό έναλλακτικό μάθημα Ηθικής, στο όποιο έξετάζονται και βαθμολογούνται. Τό γενικότερο συμπέρασμα είναι τό έξης: Η Ευρωπαϊκή Ένωση έμπράκτως τάσσεται υπέρ του όμολογιακού και όχι θρησκευολογικού μαθήματος των Θρησκευτικών.

Οί τρεις πυλώνες της ταυτότητός μας

Άπό τό περιοδικό ΠΑΝΤΑΙΝΟΣ του Πατριαρχείου Άλεξανδρείας (τεύχος 3 (81) αναδημοσιεύουμε όρισμένες διδακτικές έπισημάνσεις του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Άλεξανδρείας κ. Θεοδώρου περι των τριών πυλώνων της έλληνορθόδοξου ταυτότητός μας. Προέρχονται από όμιλία του Μακαριωτάτου στον έορτασμό των 100 χρόνων της Έλληνικής Κοινοτήτος Πραιτορίας Νοτίου Άφρικής. Είπε, λοιπόν, μεταξϋ άλλων: «Τρία στοιχεία, κατά τον άρχαϊον κόσμο, άποτελούν τα χαρακτηριστικά ένός λαού: Τό όμαιομο, τό όμόγλωσσον και τό όμόθρησκον. Τό όμαιομο αναφέρεται στην κοινή καταγωγή, στο κοινό αίμα, αυτό που για έμās τους Έλληνες άποτελεί τό καύχημά μας, τό διάδημα της δόξας του έθνους μας... Τό όμόγλωσσον είναι ο τρόπος έπικοινωνίας μας, ή κοινή μας γλώσσα, που μετέφερε τα σωτηριώδη μηνύματα του Θεανθρώπου Ίησου στα πέπρατα της Οικουμένης... Και τό τρίτο στοιχείο είναι τό όμόθρησκον, ή κοινή πίστη στον ένα Θεό. Αυτή ή πίστη προσφέρει την δύναμη για

άγωνες, καθίσταται άσπείρευτη πηγή έλπίδος, καθίσταται λουτήρας αναγεννήσεως, χάριτος και προσδοκίας. Τις ρίζες του δένδρου της πίστεώς μας στον Τριαδικό Θεό ή Εκκλησία μας πότισε με τό αίμα των παιδιών της, με τό αίμα των Πατριαρχών, των κληρικών και του πληρώματος, ώστε νά μείνει ακλόνητη, ισχυρή, άγνή και άνόθευτη. Τήν πίστη του ό Έλληνας τήν μετέφερε παντού, όπου κι άν έφτασε, όπουδήποτε κι άν πήγε. Από αυτήν άντλησε δύναμη, γύρω από αυτήν συσπειρώθηκε και σε αυτή κατέφυγε, μέσα στην τύρβη των άλλοτριων πολιτισμών, των διαφορετικών φυλών και των θρησκειών. Έτσι μικροί ή μεγαλύτεροι όρθόδοξοι ναοί άνηγέρθησαν στα πέρατα της οικουμένης. Η φλόγα της κανδήλας ένώπιον της εικόνας του Χριστού και της Μητέρας Παναγίας δέν έσβησε και τό λιβανωτό, μαζί με τήν έλληνική λαλιά του Εύαγγελίου, κατέστη ή παρηγοριά του άπόδημου, τό κλέος και τό καύχημά του».

Έπιβράβευση του μόχθου κληρικών

Από δύο περιοδικά Έρων Μητροπόλεων πληροφορούμεθα για τήν πολυετή και ευδόκιμη διακονία κληρικών, των όποιων οί άγώνες αναγνωρίζονται δικαίως. Στο τεύχος Ιουλίου 2008 του περιοδικού ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ της Έρεας Μητροπόλεως Γρεβενών δημοσιεύεται μία έπιστολή του δικηγόρου κ. Σταύρου Δημητριάδη, δια της όποιας έξαιρείται ή επί 20 έτη και πλέον προσφορά του ιερέως π. Παναγιώτου Μπιζιώτα στο χωριό Βατόλακκος. Γράφει ό έπιστολογράφος: «Τό πιό σημαντικό του έπίτευγμα ήταν και έξακολουθεί νά είναι ή πνευματική άφύπνιση των όμοχωρίων μου, ή συμπάραστασή του σε κάθε πρόβλημα που αυτοί άντιμετωπίζουν, ή ένίσχυση και ύποστηρίξη του σε όλες τις συλλογικές δραστηριότητές τους, αλλά και ή άπεριόριστη βοήθεια που προσφέρει σε όλους όταν και όπως μπορεί, για τους λόγους αυτούς άλλωστε τόν τιμούν και τόν άγαπούν». Έπίσης στο τεύχος 34 του περιοδικού ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΩΝ της Έρεας Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης διαβάζουμε ότι ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ευστάθιος έτίμησε με τό όφθίκιο του Πρωτοπρεσβυτέρου τόν συνταξιούχο έφημέριο της ένορίας Άφύσσου π. Νικόλαο Τσουκλερη, ό όποιος επί πενήτηντα έτη

ύπηρέτησε με σεμνότητα και πίστη Θεού τό ιερό θυσιαστήριο. Έτίμησε επίσης με δίπλωμα έπαίνου δύο ύπερπολύτεκνους ιερείς, τόν έφημέριο Μυρτέας Αιδεσιμολ. Οικονόμο π. Άθανάσιο Τσολάκο και τόν έφημέριο Μεσοχωρίου π. Άντώνιο Καραστατήρα. Ο Σεβασμιώτατος έλαβε ύπ' όψιν του «τήν χριστομίμητον ιερατικήν διακονίαν, τό άκέραιον του ήθους και τήν δημιουργίαν πολυτέκνου εύλογημένης παρά του Θεού οικογενείας και τήν άγωνία της πολυμόχθου, έν παιδεία και νουθεσία Κυρίου, άνατροφής των μελών της κατ' οίκον αυτών Έκκλησίας των έξαιρέτων τούτων οικογενειάρχων και καλών ποιμένων των ένοριών τους».

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Τό Δ.Σ. του Ιεροϋ Συνδέσμου Κληρικών Ελλάδος (ΙΣΚΕ) ένημερώνει τά μέλη του ότι, ή Ειδική Γενική Συνέλευση των Άρχαιρεσιών για τήν ανάδεξη νέου Δ.Σ. θα πραγματοποιηθεί στις 19.11.2008, ήμέρα Τετάρτη, και ώρα 09.00 π.μ. στον Γ.Ν. Άγ. Χαράλαμπος Ίλισίων, Δραγούμη 7 (πρώτη στάση μετά τήν στροφή άριστερά του Ξενοδοχείου Χίλτον) και σε περίπτωση μη άπαρτίας ή Ειδική Γενική Συνέλευση θα έπαναληφθεί τήν 27.11.2008 χωρίς άλλη είδοποίηση, και με τά παρόντα μέλη. Παρακαλούνται όσοι έκ των μελών έπιθυμούν νά θέσουν ύποψηφιότητα για τό Δ.Σ. ή τήν Έξελεγκτική Έπιτροπή νά ύποβάλουν αιτήσεις έντός δεκαήμερου από τήν δημοσίευση της παρούσης. Δικαίωμα ύποβολής αιτήσεως ύποψηφιότητας έχουν οί έν ενεργεία Έφημέριοι και οί Συνταξιούχοι που άποδεδειγμένα είναι τακτικά μέλη του ΙΣΚΕ και ταμειακώς έντάξει, τουλάχιστον τήν τελευταία διετία.

Άθήνα 10 Σεπτεμβρίου 2008

ΒΙΒΛΙΟ

παρουσίαση

Κων. Γ. Καρακατσάνη «Έγκεφαλικός θάνατος» και μεταμοσχεύσεις οργάνων

Στό βιβλίο του ό κ. Καρακατσάνης, καθηγητής της Πυρηνικής Ίατρικής της Ίατρικής Σχολής του Α. Π. Θ. που άσχολείται επί είκοσιετών χρόνια με τή διάγνωση των έπιπλοκών των νεφρικών και ήπατικών μοσχευμάτων, άφοϋ μελέτησε επί όλόκληρη δεκαετία τή σχέση του «έγκεφαλικού θανάτου» και των μεταμοσχεύσεων, κατέθεσε τις σχετικές θεωρήσεις του με λόγο πολύ άπλό και κατανοητό στον κάθε μη ειδικό άναγνώστη. Όπως σημειώνει ό συγγραφέας «Είναι μετέωρη, άνευ έπιχειρημάτων και -έπιεικώς- τολμηρή ή ύποστηρικθείσα άποψη ότι, δηλαδή, στην κατάσταση του «έγκεφαλικού θανάτου» είναι δυνατόν νά έχει ή ψυχή άναχωρήσει από τό σώμα. Διότι ή ύπαρξη έκδηλώσεων ζωής στο ανθρώπινο σώμα

προϋποθέτει τήν ύπαρξη της ζωοποιούσης τουτο λογικής ψυχής». Υποστηρίζει μάλιστα με άπόλυτη πειστικότητα, και με παραπομπές και σε Πατερικά κείμενα, πως ή υιοθέτηση της άποψης ότι ή «δωρεά» οργάνων από έγκεφαλικά νεκρούς άποτελεί πράξη άυτοθυσίας οδηγεί στην προώθηση, στην άποδοχή, της εκούσιας «εύθανασίας» και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι έτσι είναι φανερή ή αντίθεση της Όρθόδοξης Άνθρωπολογίας της Άνατολικής Εκκλησίας με τις πρακτικές της μεταμόσχευσης ζωτικών οργάνων από έγκεφαλικά νεκρούς άσθενείς, διότι ό τερματισμός της ζωής του ανθρώπου δέν άποτελεί έξουσία του ανθρώπου αλλά μόνον του Ζωοδότου Δημιουργού. Η δωρεά οργάνων είναι άποκλειστικά και μόνον πράξη άγάπης και αυτό έχει αξία όταν γίνεται από δότες που είναι υγιείς και όχι από «θεωρητικά» καταδικασμένους σε θάνατο από έκτακτα γεγονότα. Κι αυτό γιατί από χρόνια τώρα γίνεται πολύς λόγος για τό πόσο όρθή είναι ή άποψη σχετικά με τό ότι ό έγκεφαλικός θάνατος σημειοδοτεί γεγονός όριστικής και άνεπίστρεπτης καταστροφής του έγκεφάλου. Ο κ. καθηγητής έπισημαίνει επίσης ότι τό θέμα της «δωρεάς» οργάνων από «έγκεφαλικά νεκρούς» δότες είναι έξαιρετικά σοβαρό και κάνει πρόταση νά έπιληφθεί αυτού Πανορθόδοξος Σύνοδος της Άνατολικής Όρθόδοξης Εκκλησίας.

ΛΙΤΣΑ Ι. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

ΔΙΣΚΟ

παρουσίαση

«ΔΩΔΕΚΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ»

Τό τραγούδι, ή μουσική και ό χορός λειτουργούν ως κιβωτός μνήμης, μέσο διαχείρισης και προβολής της έθνικης και πολιτιστικής μας ταυτότητας. Η μουσική για τους νησιώτες του Αιγαίου είναι τρόπος ζωής. Κυκλάδες, Κρήτη, Δωδεκάνησα τραγουδούν σε κάθε εύκαιρία κι έχουν στίχους της στιγμής νά πούνε για τό κάθε τι. Και είναι μου-

σική ανάλογη με τό τοπίο. Μουσική άλέγγρα, ζωντανή, παιχνιδιάρικη. Τά Δωδεκάνησα ώστόσο ξεχωρίζουν. Είτε γιατί ήταν λίγο-πολύ άποκομμένα λόγω άπόστασης και λόγω σκλαβιάς από τόν έθνικό κορμό, είτε γιατί πατούσαν στην παράδοση του άλλοτε πνευματικού κέντρου του Αιγαίου που ύπήρξε στους έλληνιστικούς χρόνους. Τά σφουγγαράδικα τραγούδια της Καλύμνου, τά όλυμπτικά τραγούδια της Καρπάθου με τή λύρα -που διαφέρει τόσο από τήν κρητική όσο και από τήν ποντιακή- και τους άυτοσχεδιασμούς, τά ροδίτικα τραγούδια του γάμου, όλα έχουν άλλα πατήματα, άλλο ρυθμό, άλλη ανάπτυξη των δρόμων της δημοτικής μας παράδοσης. Τούτη τήν ιδιαιτερότητα της δωδεκανησιακής μουσικής μπορεί κανείς νά συναντήσει ακούγοντας αυτή τή συλλογή, όπου συμμετέχουν γνωστοί έρμηνευτές όπως ό Γιάννης Πάριος, ή Γλυκερία, ό Παντελής Θαλασσινός, ή Μαριώ και άλλοι αξιόλογοι.

ΜΑΡΙΝΕΛΛΑ ΠΟΥΛΥΖΩΗ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ...»

«Η ΑΚΑΡΠΙΑ»

(Λουκ. 5-15)

Μία ἀπὸ τὶς ωραιότερες παραβολὲς εἶναι ἐκείνη τοῦ σπορέως. Καὶ κάθε φορά, τέτοια ἐποχή, σὲ περίοδο σπορᾶς, πού τὴν ἀκοῦμε μᾶς εὐχαριστεῖ, μᾶς διδάσκει, μᾶς φωτίζει. Κι αὐτὸ πού ὑπολείπεται τώρα νὰ κάνουμε εἶναι νὰ πάρουμε τὸ διδάγμα μας. Ἡ μᾶλλον νὰ πάρουμε ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ διδάγματα τῆς. Καὶ τὸ κυριότερο ἀπὸ αὐτά, ἄς ποῦμε, εἶναι τὸ ὅτι «σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ».

Δηλαδή, ὅπως ὁ σπόρος σπέρνεται στὴ γῆ ἔτσι καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σπέρνεται στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅπως ἀπὸ τὴ σπορὰ περιμένει κανεὶς καρπὸ, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου περιμένει ὁ Θεὸς καρποφορία.

Γιατί ὁ σπόρος μοιάζει με τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ; Γιατί ἔχει πολλές καταπληκτικὲς ὁμοιότητες. Τί εἶναι ὁ σπόρος; Οἱ σπόροι γενικά; Εἶναι μικροὶ καὶ ἀσήμαντοι κόκκοι. Ποιὸς τοὺς ὑπολογίζει; Ποιὸς ὅταν τοὺς βρεῖ σκόρπιους στὸ δρόμο, σκύβει νὰ τοὺς μαζέψει; Κανείς. Καὶ ὅμως, οἱ μικροὶ καὶ ἀσήμαντοι κόκκοι, αὐτοὶ μᾶς δίνουν ψωμὶ καὶ τρῶμε. Αὐτοὶ μᾶς συντηροῦν, μᾶς ἐξασφαλίζουν τὴ ζωὴ. Σκεφθεῖτε τί θὰ γίνεῖ, ἂν λείψουν ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Πεῖνα θὰ ἐπικρατήσῃ, θάνατος καὶ ἀφανισμός.

Ὁ σπόρος εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; Γιατί δηλαδή μοιάζει με τὸ σπὸρο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; Γιατί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀκοῦμε τὸ Εὐαγγέλιο, τὴ θεία διδασκαλία, μᾶς χαρίζει τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Ἡ ψυχὴ μας φωτίζεται, ζωογονεῖται, ἀγιάζεται. Δὲν ἔχουμε λόγο Θεοῦ; Τότε ἔχουμε λιμὸ καὶ πείνα καὶ ψυχικὸς θάνατος ἐπικρατεῖ. Τυφλές, ἀτροφικές, πειναλέες τῶν ἀνθρώπων οἱ ψυχές, ζητοῦν νὰ χορτάσουν με τὰ ξυλοκέρατα τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς πλάνης, γιὰ νὰ βροῦν οἱ ταλαιπώρες τὸν αἰώνιο θάνατο.

Θέλουμε ἀποδείξεις γιὰ τὴ δύναμη πού κρύβει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; Νὰ ἀναφέρουμε τρία παραδείγματα:

α) **Μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ δημιουργήθηκε ὁ κόσμος.** Αὐτὸς ὁ κόσμος, τὸ σύμπαν ὁλόκληρο, τὸ ἀπέραντο, τὸ ἀχανές πού βλέπουμε καὶ μέσα στὸ ὅποιο ζοῦμε. Θυμηθεῖτε τί λέει ἡ Ἁγία Γραφή: «Εἶπε ὁ Θεός· γεννηθῆτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς... γεννηθῆτω στερέωμα καὶ ἐγένετο... βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην καὶ ἐβλάστησεν...! κ.ο.κ.

**Πρωτοπρ. κ. Στυλιανοῦ Ἀνανιάδη,
Ἰ. Μ. Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ**

β) **Μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ ἀνασταίνονται οἱ νεκροί.** Ποιοὶ νεκροί; Οἱ νεκροὶ ψυχικά καὶ ἠθικά. Οἱ φαῦλοι, οἱ ἀκόλαστοι, οἱ ἐγκληματίες!... Πόσοι καὶ πόσοι πού ἀκουσαν ἓνα εὐαγγελικὸ κήρυγμα, ἀμέσως ζυπνοῦν, ἀνασταίνονται, ἀλλάζουν καὶ γίνονται ἀπὸ θηρία ἀρνιά, τὰ κτήνη ἀνθρώποι, οἱ κακοῦργοι ἄγγελοι. Πῶς; Μὲ τὴ δύναμη τῆ μυστικῆ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ καὶ

γ) **Μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ θὰ γίνεῖ καὶ τῶν νεκρῶν ἡ Ἀνάσταση.** Ἡ κοινὴ ἀπὸ τοὺς τάφους ἀνάσταση κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία. Ὡστόσο, ὁ Κύριος ἐξηγήσε ὅτι ἀπὸ τοὺς τέσσερις σπόρους μόνον ὁ ἓνας καρποφόρησε. Οἱ ἄλλοι τρεῖς χάθηκαν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν μηδενικό. Ἀπόδοση καμία. Ποιὰ λοιπὸν

τὰ αἴτια τῆς ἀκαρπίας; Γιὰ τὴν ἀκαρπία δὲν φταίει βέβαια ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Γιατί ἡ ἀπόδοση ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ὅπου θὰ πέσει ὁ σπόρος. Καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι οἱ ψυχές καὶ οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων.

Ἔτσι μερικὲς ψυχές μοιάζουν με «πατημένο δρόμο» γιατί ἔχουν σκληρύνει ἀπὸ τὴ ραθυμία, τὴν πνευματικὴ τεμπελιά, τὴν ἀμέλεια καὶ τὴν ἀμαρτία. Ἄλλοι πάλι ἀκροατὲς τοῦ θείου λόγου μοιάζουν με τὸ «πετρώδες ἔδαφος», πού εἶναι ὁ ἐγωισμὸς, ἡ φιλαντία καὶ τὰ παρόμοια πάθη τῆς ψυχῆς. Οἱ ἀνθρώποι τῆς τρίτης κατηγορίας εἶναι ἐκεῖνοι πού ἡ ψυχὴ τους μοιάζει με «ἀγκαθότοπο» καὶ ἀγκάθια εἶναι ἡ βιομέριμνα, ἡ ἀγωνιώδης ἀγχωτικὴ φροντίδα τῆς ζωῆς, οἱ ὑλικές καὶ σαρκικές ἀπολαύσεις στὶς ὁποῖες ρίχνονται οἱ τέτοιοι ἀνθρώποι με πάθος. Τέλος, ὑπάρχουν καὶ οἱ «καλλιεργημένες» ψυχές, με τὴν ἀγαθὴ διάθεση, προθυμία καὶ ἀποδοχὴ πού ἡ καρποφορία τους ἦταν ἑκατονταπλάσια.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ οὐράνιος γεωργὸς τῶν ψυχῶν μας περιμένει καρποὺς ἀπὸ τὸν καθένα μας. Μᾶς προσφέρει ἄφθονο γιὰ χρόνια τὸ λόγο Του. Ζητεῖ ὅμως ἀπόδοση καὶ καρποφορία. Τὸ περιμένει καὶ τὸ ζητεῖ νὰ Τοῦ παρουσιάσουμε στὴ ζωὴ μας καρπὸ πολὺ, πλούσιο, ἑκατονταπλάσιο. Εἶθε νὰ τὸ κάνουμε.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ στιγμιότυπα

Φωτογραφίες τοῦ Χρήστου Μπόνη
καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων

Τὸ σχολικὸ συγκρότημα πού κατασκεύασε ἡ ΜΚΟ Ἀλληλεγγύη στὸ Χαλέπι τῆς Συρίας ἐπισκέφθηκε ὁ διευθύνων σύμβουλος τῆς Ὁργάνωσης κ. Κ. Δήμτσας (Ἰούλιος 2008).

Οἱ Ἀναγνώστες καὶ οἱ Ὑποψήφιοι Κληρικοὶ τῆς Ἱ. Μ. Χαλκίδος μετὰ τὸν Σεβ. κ. Χρυσόστομο στὴν Ἱ. Μ. Γαλατᾶκη μετὰ ἀφορμὴ τὴν ἐορτὴ τῶν 630 Θεοφόρων Πατέρων τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου (12-13 Ἰουλίου 2008).

Ἀπὸ τὴν τελετὴ λήξεως κατασκηνωτικῆς περιόδου κοριτσιῶν στὴν Ἱ. Μ. Κερκύρας (01.08.08).

Τρία πυροσβεστικὰ αὐτοκίνητα δώρισε σὲ ἰσάριθμους πυρόπληκτους δήμους ἡ Ἱ. Μ. Κορίνθου (20.0.08).

Ὁ Σεβ. Λαρίσης κ. Ἰγνάτιος πρόεστη τῶν πανηγυρικῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τὴν ἐορτὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας στὴν φερώνυμη Ἱ. Μονὴ στὸ Ἄργος (17.08.08).

Ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ἱ. Μ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως Ἐρμουπόλεως, ἀπὸ τὸν Ὑπ. Ἐσωτερικῶν κ. Πρ. Παυλόπουλο (16.08.08).